

પ્રાતઃકાળનો
નિત્યક્રમ

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ
અગાસ

ॐ

श्रीमद् सद्गुरवे नमोनमः

प्रातःकालो

नित्यकर्म

(प्रातःकालीनो भक्तिनो कर्म समय ४ थीं ६॥)

१. भंगणायरत्न

अहो श्री सत् पुरुषके वचनभृतम् जगद्विदकरम्,
मुद्रा अरु सत्समागम सुति येतना जगत्करम् ;
गिरती वृत्ति स्थिर रणे दर्शन मात्रसें निर्दोष है,
अपूर्व स्वभावके प्रेरक, सकल सद्गुणु कोष है.

स्वस्वइपडी प्रतीति अप्रमत्त संयम धारणुम्,
पूरणुपणु वीतराग निर्विकल्पताके कारणुम् ;
अंते अयोगी स्वभाव जे ताके प्रगट करतार है,
अनंत अव्याभाध स्वइपमें स्थिति करावनहार है.

सहजतम सहजानंद आनंदघन नाम अपार है,
सत् देव धर्म स्वइप दर्शक सुगुरु पारावार है;
गुरु भक्तिसें लहो तीर्थपतिपद शास्त्रमें विस्तार है,
त्रिकाण ज्यवंत वर्तो श्री गुरुराजने नमस्कार है.

येम प्रणुमी श्री गुरुराजके पद आप-परद्विदकारणुम्,
ज्यवंत श्री जिनराज-वाणी करुं तास उन्चारणुम् ;
भवलीत लविक जे लणु लावे सुणु समजे सद्दे,
श्री रत्नत्रयनी अकथता लही सही सो निज पद लहे.

૨. જિનેશ્વરની વાણી

અનંત અનંત ભાવ ભેદથી ભરેલી ભણી,
 અનંત અનંત નયનિદેષે વ્યાખ્યાની છે;
 સકલ જગત હિતકારિણી, હારિણી મોહ,
 તારિણી ભવાબ્ધિ, મોક્ષચારિણી પ્રમાણી છે.
 ઉપમા વ્યાખ્યાની જેને તમા રાખવી તે અર્થ,
 આપવાથી નિજ મતિ મપાઈ મેં માની છે;
 અહો ! રાજચંદ્ર, બાળ ખ્યાલ નથી પામતા એ;
 જિનેશ્વર તણી વાણી જાણી તેણે જાણી છે.
 (ગુરુરાજ તણી વાણી જાણી તેણે જાણી છે.)

૩. પ્રાતઃકાળની ભાવનાનાં પદો

તીન ભુવન ચૂડા રતન, સમ શ્રી જિનકે પાય;
 નમત પાઈએ આપ પદ, સખ વિધિ બંધ નશાય.
 આસ્રવ ભાવ અભાવતેં, ભયે સ્વભાવ સ્વરૂપ;
 નમો સહજ આનંદમય, અચલિત અમલ અનૂપ.
 કરી અભાવ ભવભાવ સખ, સહજ ભાવ નિજ પાય;
 જય અચુનર્ભવ ભાવમય, ભયે પરમ શિવરાય.
 કર્મ શાંતિકે અર્થી જિન, નમો શાંતિ કરતાર;
 પ્રશમિત દુરિત સમૂહ સખ, મહાવીર જિન સાર.
 જ્ઞાન ધ્યાન વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
 એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.

ત્રણ મંત્રની માળા

સહજાત્મ સ્વરૂપ પરમ ગુરુ.
આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.
પરમગુરુ નિગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ.

૪. આત્મજગૃતિનાં પદો

અબદ્ધસ્પૃષ્ઠ, અનન્ય, નિયત, અવિશેષ, અસંયુક્ત;
જલ-કમળ, મૃત્તિકા, સમુદ્ર, સુવાર્ણ, ઉદક ઉષ્ણ
ઉષ્ણ ઉદક જેવો રે આ સંસાર છે;
તેમાં એક તત્ત્વ મોટું રે સમજણ સાર છે.

શુદ્ધતા વિચારે ધ્યાવે, શુદ્ધતામેં કેલિ કરે;
શુદ્ધતામેં સ્થિર વહે, અમૃતધારા વરસે.

એનું સ્વપ્ને ભે દર્શન પામે રે, તેનું મન ન ચઢે ખીજે ભામે રે;
થાય સદ્ગુરુનો લેશ પ્રસંગ રે, તેને ન ગમે સંસારીનો સંગ રે.
હસતાં રમતાં પ્રગટ હરિ દેખું રે, મારું જીવ્યું સફળ તવ લેખું રે;
મુક્તાનંદનો નાથ વિહારી રે, સંતો, જીવનદોરી અમારી રે.

* ૫. સ્વાત્મવૃત્તાંત કાવ્ય

ધન્ય રે દિવસ આ અહો,
જગી રે શાંતિ અપૂર્વ રે;
દશ વર્ષે રે ધારા ઊલસી,
મઠ્યો ઉદયકર્મનો ગર્વ રે. ધન્ય૦ ૧

* આ નિત્યક્રમમાં નથી પરંતુ તત્ત્વજ્ઞાનમાંથી વિવિધ પદ આવાં
ચિહ્નવાળાં સ્થાને પ્રસંગોપાત્ત ઉમેરાય છે.

ઓગણીસસેં ને એકત્રીસે,
આવ્યો અપૂર્વ અનુસાર રે;
ઓગણીસસેં ને એતાળીસે,
અદ્ભુત વૈરાગ્ય ધાર રે. ધન્ય૦ ૨

ઓગણીસસેં ને સુડતાળીસે,
સમક્રિત શુદ્ધ પ્રકાશ્યું રે;
શ્રુત અનુભવ વધતી દશા,
નિજ સ્વરૂપ અવભાસ્યું રે. ધન્ય૦ ૩

ત્યાં આવ્યો રે ઉદય કારમો,
પરિચ્છેદ કાર્ય પ્રપંચ રે;
જેમ જેમ તે હુડસેલીએ,
તેમ વધેન ઘટે એક રંચ રે. ધન્ય૦ ૪

વધતું એમ જ ચાલિયું,
હુવે દીસે ક્ષીણ કાંઈ રે;
કમે કરીને રે તે જશે,
એમ ભાસે મનમાંહીં રે. ધન્ય૦ ૫

યથા હેતુ જે ચિત્તનો,
સત્ય ધર્મનો ઉદ્ધાર રે;
થશે અવશ્ય આ દેહથી,
એમ થયો નિરધાર રે. ધન્ય૦ ૬

આવી અપૂર્વ વૃત્તિ અહો,
થશે અપ્રમત્ત યોગ રે;
કેવળ લગલગ ભૂમિકા,
સ્પર્શીને દેહ વિયોગ રે. ધન્ય૦ ૭

અવશ્ય કર્મનો ભોગ છે,
ભોગવવો અવશેષ રે;
તેથી દેહ એક જ ધારીને,
બાશું સ્વરૂપ સ્વદેશ રે. ધન્ય૦ ૮

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

(૬) *

૧. જડ ને ચૈતન્ય બન્ને દ્રવ્યનો સ્વભાવ ભિન્ન,
સુપ્રતીતપણે બન્ને જેને સમજાય છે;
સ્વરૂપ ચૈતન નિજ, જડ છે સંબંધ માત્ર,
અથવા તે જ્ઞેય પણ પરદ્રવ્યમાંય છે;
એવો અનુભવનો પ્રકાશ ઉદ્ઘાસિત થયો,
જડથી ઉદ્ઘાસી તેને આત્મવૃત્તિ થાય છે;
કાયાની વિસારી માયા, સ્વરૂપે સમાયા એવા,
નિર્ગ્રંથનો પંથ ભવ-અંતનો ઉપાય છે.
૨. દેહ જીવ એકરૂપે ભાસે છે અજ્ઞાન વડે,
ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ પણ તેથી તેમ થાય છે;
જીવની ઉત્પત્તિ અને રોગ, શોક, દુઃખ, મૃત્યુ,
દેહનો સ્વભાવ જીવ પદમાં જણાય છે;
એવો જે અનાદિ એકરૂપનો મિથ્યાત્વભાવ,
જ્ઞાનીનાં વચન વડે દૂર થઈ જાય છે;
ભાસે જડ ચૈતન્યનો પ્રગટ સ્વભાવ ભિન્ન,
બન્ને દ્રવ્ય નિજ નિજ રૂપે સ્થિત થાય છે.

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

મહત્તરવ મહનીયમહઃ, મહાધામ ગુણધામ;
ચિદ્દાનંદ પરમાતમા, વંદો રમતા રામ.

૭. શ્રી સદ્ગુરુભક્તિરહસ્ય

(ભક્તિના વીશ દોહરા)

હે પ્રભુ! હે પ્રભુ! શું કહું, દીનાનાથ દયાળ;
હું તો દોષ અનંતનું, ભાજન છું કરુણાળ. ૧

શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુમરૂપ;
નથી લઘુતા કે દીનતા, શું કહું પરમસ્વરૂપ? ૨

નથી આજ્ઞા ગુરુદેવની, અચળ કરી ઉરમાંહી;
આપ તણો વિશ્વાસ વૃદ્ધ, ને પરમાદર નાહી. ૩

જોગ નથી સત્સંગનો, નથી સત્સેવા જોગ;
કેવળ અર્પણતા નથી, નથી આશ્રય અનુયોગ. ૪

‘હું પામર શું કરો શકું?’ એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક. ૫

અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રકુદ્ધિત ભાવ;
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ. ૬

અચળરૂપ આસક્તિ નહિ, નહીં વિરહનો તાપ;
કથા અલભ તુજ પ્રેમની, નહિ તેનો પરિતાપ. ૭

ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહીં ભજન વૃદ્ધ ભાન;
સમજ નહીં નિજ ધર્મની, નહિ શુભ દેશે સ્થાન. ૮

કાળદોષ કળિથી થયો, નહિ મર્યાદા ધર્મ;
તોયે નહિ વ્યાકુળતા, જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ. ૯

सेवाने प्रतिकूल जे, ते षंधन नथों त्याग;
हेहेंद्रिय माने नही, करे षाह्य पर राग. १०

तुज वियोग स्फुरतो नथी, वचन नयन यम नाही;
नाहे उदास अनलकतथी, तेम गृहादिक मांहीं. ११

अहुंलावथी रहित नहि, स्वधर्म संख्य नाही,
नथों निवृत्ति निर्मणपण्णे, अन्य धर्मनी कांठी. १२

अेम अनंत प्रकारथी, साधन रहित हुंय;
नहीं अेक सहगुण पण्ण, मुष षतावुं शुंय ? १३

केवण कुरुणा-मूर्ति छे, हीनषंधु हीननाथ;
पापी परम अनाथ छुं, अडे प्रलुल हाथ. १४

अनंत काणधों आथज्यो, विना लान लगवान;
सेव्या नहि गुरु संतने, भूक्युं नहि अलिमान. १५

संत अरण्ण आश्रय विना, साधन कयां अनेक;
पार न तेथी पाभियो, उज्ये न अंश विवेक. १६

सहु साधन षंधन थयां, रह्यो न केरि उपाय;
सत्साधन समज्ये नाही, त्यां षंधन शुं ज्य ? १७

प्रलु प्रलु लय लागी नाही, पज्यो न सहगुरु पाय;
हीठा नहि निज होष तो, तरोंअे केणु उपाय ? १८

अधमाधम अधिके पतित, सकल जगतमां हुंय;
अे निश्चय आव्या विना, साधन करशे शुंय ? १९

पडों पडों तुज पदपंकजे, इरों इरों भागुं अे ज;
सहगुरु संत स्वरूप तुज, अे दृढता करी हे ज. २०

— श्रीमद् राजशंद्र

૮. આલોચના પાઠ

દોહા

વંદો પાંચેાં પરમશુક્ર, ચૌવીસૌં જિનરાજ;
કહું શુદ્ધ આલોચના, શુદ્ધ કરનકે કાજ. ૧

સખી છંદ (૧૪ માત્રા)

સુનિચે જિન અરજ હુમારી, હુમ દોષ કિચે અતિ ભારી;
તિનકી અખ નિવૃત્તિ કાજ, તુમ શરન લહી જિનરાજ. ૨

ઈક બે તે ચઉ ઈંદ્રી વા, મન-રહિત-સહિત જે છવા;
તિનકી નહિ કરુના ધારી, નિરદ્ધ વહે ધાત વિચારી. ૩

સમરંભ સમારંભ આરંભ, મન વચ તન કીને પ્રારંભ;
કૃત કારિત મોહન કરિકે, કોધાદિ ચતુષ્ટય ધરિકે. ૪

શત આઠ શુ ઈમ ભેદનતૈ, અઘ કીને પર છેદનતૈ;
તિનકી કહું કોલૌ કહાની, તુમ જનત કેવલજ્ઞાની. ૫

વિપરીત એકાંત વિનયકે, સંશય અજ્ઞાન કુનયકે;
વશ હોય ઘોર અઘ કીને, વચતૈ નહિ જાત કહીને. ૬

કુશુરુનકી સેવ શુ કીની, કેવલ અદ્યાકર ભીની;
યા વિધિ મિથ્યાત જમાયે, ચહુંગતિમધિ દોષ ઉપાયે. ૭

હિંસા પુનિ જૂઠ શુ ચોરી, પરવનિતાસેાં દૃગ બેરી;
આરંભ પરિગ્રહ ભીનો, પનપાપ શુ યા વિધિ કીનો. ૮

સપરસ રસના ઘ્રાનકો, અખ કાન વિષય સેવનકો;
ખહું કરમ કિચે મનમાને, કછુ ન્યાય અન્યાય ન જાને. ૯

इल पंच उदंभर आये, मधु मांस मद्य अित्त आहे;
नहि अष्ट मूलशुद्धधारी, विसन नु सेये दुःअकारी. १०

दुष्टपीस अलण जिन गाये, सो ली निशदिन सुंनये;
कष्टु लेहलेह न पाये, ज्येां त्येां कर उदर भरये. ११

अनंतान नु अंधी जनो, प्रत्याभ्यान अप्रत्याभ्यानो;
संभवलन चौकरी गुनिये, सण लेह नु षोडश मुनिये. १२

परिहास अरति रति शोग, लय ग्लानि तिवेह संजोग;
पनवीस नु लेह लये धंभ, धनके वश पाप किये हुम. १३

निद्रावश शयन करार्थ, सुपनेमधि दोष लगाई;
झिर जगि विषय-वन धाये, नानाविध विषइल आये. १४

क्रिये आहार निहार विहारा, धनमें नहि जतन विचारा;
जिन दोषी धरी उठार्थ, जिन शोधी लोजन आई. १५

तण ही परमाह सताये, अहुविधि विकल्प उपनये;
कष्ट सुधि अुधि नाहि रही है, मिथ्यामति छाय गर्थ है. १६

भरजहा तुम ढिग लीनी, ताडूमें दोष नु कीनी;
लिन लिन अण कैसे कहिये, तुम ज्ञानविषै सण पईये. १७

डा ! डा ! मैं दुठ अपराधी, त्रसज्वनराशि विराधी;
थावरकी जतन न कीनी, उरमें कडुणा नहि लीनी. १८

पृथिवी अहु षोह करार्थ, महुलाहिक जगां यिनार्थ;
जिनगाव्यो पुनि जल ढाल्यो, पंचातै पवन विलोह्यो. १९

डा ! डा ! मैं अहयाचारी, अहु हरित नु काय विहारी;
या मधि ज्वनके अंदा, हुम आये धरी आनंदा. २०

हा ! मैं परमाह उसार्थ, जिन द्वेषे अगनि जलाई;
 ता मध्य ज्व ने आये, ते हू परलोक सिधाये. २१
 विधा अन्न राति पिसायो, धंधन जिनसोधि जलायो;
 आइ ले जगां जुहारी, चिटिआदिक ज्व विहारी. २२
 जल छानि ज्वानी कीनी, सोडू पुनि डारी जु दीनी;
 नहि जलधानक पहुंच्यार्थ, किरिया जिन पाप उपाथ. २३
 जल मल मोरिनमें गिरायो, कृमिकुल जहु घात करायो;
 नदियनि जिय थीर धुवाये, कोसनके ज्व मराये. २४
 अन्नादिक शोध करार्थ, तामैं जु ज्व निसरार्थ;
 तिनका नहि जतन कराया, गरियारे धूप डराया. २५
 पुनि द्रव्य कभावन काने, जहु आरंभहिंसा साणे;
 कीये तिसनावश लारी, करुना नहि रंज विचारी. २६
 धत्यादिक पाप अनंता, डम कीने श्री लजवंता;
 संतति चिरकाल उपाथ, वानीतैं कहिय न जार्थ. २७
 ताको जु उदय जभ आयो, नानाविध मोहि सतायो;
 इल लुंजत जिय दुःख पावे, वयतैं कैसे करि गावे. २८
 तुम जनत केवलज्ञानी, दुःख हर करे शिवधानी;
 डम तौ तुम शरन लडी है, जिन तारन जिबुह सडी है. २९
 जे गांवपति धक डोवै, सो ली दुःखिया दुःख जोवै;
 तुम तीन लुपनके स्वामी, दुःख भेटो अंतरजमी. ३०
 द्रौपदीको थीर जढायो, सीता प्रति कमल रचायो;
 अंजनसे किये अकामी, दुःख भेटो अंतरजमी. ३१

मेरे अवगुण न चितारे, प्रभु अपनेो षिबुह निहारे;
 सभ दोषरहित करी स्वामी, दुःख भेटहु अंतरनमी. ३२
 धंद्राहिक पदवी न थाहु, विषयनिमें नाहि लुलाठी;
 रागाहिक दोष हुरीजे, परमात्म निरूपद हीजे. ३३

(टोडा)

दोषरहित जिनदेवण, निरूपद हीज्यो मोय;
 सभ छवनके सुख भई, आनंद मंगल होय. ३४
 अनुभव भाषिक पारणी, नौहरी आप जिनंद;
 येहि वर मोहि हीज्यो, यरन, शरन आनंद. ३५

(आबोचना पाठ समाप्त)

८. सामायिक-पाठ (छ आवश्यक कर्म)

१. प्रतिकर्मणु कर्म

काल अनंत जर्म्यो जगमें सडिये दुःख लारी,
 जन्म मरणु नित क्रिये पापको नडै अधिकारी;
 कौडि लवांतर मांहि मिलन दुर्लल सामायिक,
 धन्य आज मैं लयो जोग मिलियो सुखदायक. १

हे सर्वज्ञ जिनेश ! क्रिये जे पाप गु मैं अण,
 ते सभ मन वच काय योगडी गुप्ति षिना लल;
 आप समीप हजूरमांहि मैं षडो षडो सण,
 दोष कडू सो सुनो करे नठ दुःख देहि जण. २

ક્રોધ માન મદ લોભ મોહ માયાવશ પ્રાની,
 દુઃખસહિત જે ક્રિયે દયા તિનદ્રી નહિ આની;
 ણિના પ્રયોજન એક ઇન્દ્રી ણિ તિ ચઉ પંચેન્દ્રિય,
 આપ પ્રસાદહિં મિટે દોષ જે લગ્યો મોહિ જિય. ૩

આપસમેં ઈક ઠોર થાપિ કરી જે દુઃખ હીને,
 પેલિ દિયે પગતકે દાખિ કરી પ્રાણ હરીને;
 આપ જગતકે જીવ જિતે તિન સખકે નાયક,
 અરજ કરું મેં સુનો દોષ મેટો દુઃખદાયક. ૪

અંજન આદિક ચોર મહા ઘનઘોર પાપમય,
 તિનકે જે અપરાધ લયે તે ક્ષમા ક્ષમા કિય;
 મેરે જે અખ દોષ લયે તે ક્ષમહુ દયાનિધિ,
 યહુ પરિકોણોં કિયો આદિ ષટ્કર્મમાંહિ વિધિ ૫

૨. પ્રત્યાખ્યાન કર્મ

જે પ્રમાદ વશ હોય વિરાધે જીવ ઘનેરે,
 તિનકો જે અપરાધ લયો મેરે અધ ઢેરે;
 સો સખ જૂઠો હોહુ જગતપતિકે પરસાદે,
 જા પ્રસાદતે મિલે સર્વ સુખ દુઃખ ન લાધે ૬

મેં પાપી નિર્લજ્જ દયાકરિ હીન મહાશઠ,
 કિયે પાપ અતિ ઘોર પાપમતિ હોય ચિત્ત દુઠ;
 નિહાં હૂં મેં ખારખાર નિજ જિયકો ગરહૂં,
 સખ વિધિ ધર્મ ઉપાય પાય કિરિ પાપહિ કરહૂં. ૭

દુર્લભ હૈ નરજન્મ તથા શ્રાવકકુલ ભારી,
 સત્સંગતિ સંયોગ ધર્મ જિન શ્રદ્ધા ધારી;

જિન વચનામૃત ધાર સમાવતૈ° જિનવાની,
તોહૂં જીવ સંહારે ધિક્ ધિક્ ધિક્ હુમ જાની. ૮

ઇન્દ્રિયલંપટ હોય ખોય નિજ જ્ઞાનજમા સખ,
અજ્ઞાની જિમ કરે તિસી વિધિ હિંસક વ્હૈ અખ;
ગમનાગમન કરંતો જીવ વિરાધે ભોલે,
તે સખ દોષ કિયે નિહં અખ મનવચતોલે. ૯

આલોચનવિધિ થકી દોષ લાગે જુ ધનેરે,
તે સખ દોષ વિનાશ હોઉ તુમતૈ જિન મેરે;
બારબાર ઇસ ભાંતિ મોહુ મદ દોષ કુટિલતા,
ઈર્ષાદિકતૈ લયે નિદ્વિયે જે ભયભીતા. ૧૦

૩. સામાયિક કર્મ

સખ જીવનમેં મેરે સમતાભાવ જગ્યો હૈ,
સખ જિય મો સમ સમતા રાખો ભાવ લગ્યો હૈ;
આર્ત રૌદ્ર દ્વય ધ્યાન છાંડિ કરિહૂં સામાયિક,
સંયમ મો કળ શુદ્ધ હોય ચહુ ભાવ બધાયિક. ૧૧

પૃથિવી જલ અર અગ્નિ વાયુ ચઉ કાય વનસ્પતિ,
પંચહિ થાવરમાંહિ તથા ત્રસજીવ બસૈ જિત;
એ ઇન્દ્રિય તિય ચઉ પંચેન્દ્રિયમાંહિ જીવ સખ,
તિનસૈ ક્ષમા કરાહીં મુઝપર ક્ષમા કરો અખ. ૧૨

ઇસ અવસરમેં મેરે સખ સમ કંચન અરુ તૃણ,
મહલ મસાન સમાન શત્રુ અર મિત્રહુ સમ ગણ;
જન્મન મરન સમાન જ્ઞાન હુમ સમતા કીની,
સામાયિકકા કાલ જિતૈ ચહુ ભાવ નવીની. ૧૩

मेरी है एक आत्म तामें ममत लु कीने;
 और सगै मम लिन्न जनि समतारस लीने;
 मात पिता सुत अंधु मित्र तिय आदि सगै यह,
 मोतैं न्यारे जनि यथारथ रूप कर्थे गड. १४

मैं अनादि जगजलमांहि ईसि रूप न जह्ये,
 अकेद्रिय हे आदि जंतुके प्राणु हराह्ये;
 ते अण लवसभूड सुनो मेरी यह अरल,
 लवलवके अपराध क्षमा कीज्ये करी भरल. १५

४. स्तवन कर्म

नमौं रिषल जिनदेव अजित जिन लति कर्मके,
 संलव लवहुःअडरन करन अलिन्द शर्मके;
 सुमति सुमतिहातार तार लवसिधु पार कर,
 पद्मप्रल पद्माल लानि लवलीतिप्रीति धर. १६

श्री सुपार्श्व कृतपाश नाश लव जस शुद्धकर,
 श्री चंद्रप्रल चंद्रकांतिसभ देड कांतिधर;
 पुष्पदंत ह्मि दोषकोष लवि पोष रोषडर,
 शीतल शीतल करन डरन लवताप दोषडर. १७

श्रेयरूप जिन श्रेय धेय नित सेय लव्यजन,
 वासुपूज्य शत पूज्य वासवाहिक लवलय डन;
 विमल विमलमति हेन अंतगत है अनंत जिन,
 धर्म शर्म शिवकरन शांति जिन शांति विधायिन. १८

कुंथु कुंथुमुण लव पाल अरनाथ जलडर,
 महि महिसभ मोहुमह्म भारन प्रथारधर;

मुनिसुव्रत व्रतकरन नमत सुरसंधडि नमि जिन,
नेमिनाथ जिन नेमि धर्मरथभांडि ज्ञानधन. १९

पार्श्वनाथ जिन पार्श्वडिपल सम भोक्षरभापति,
वर्द्धमान जिन नमौ वमौ लवदुःख कर्मकृत;
या विधि मै जिनसंधरूप यडिवीस संध्य धर,
स्तडी नभूं डूं आरआर वंइं शिवसुभकर. २०

५. वंदना कर्म

वंइं मै जिनवीर धीर महुवीर सुसन्भति,
वर्द्धमान अतिवीर वंइडौ मनवयतनकृत;
त्रिशलातनुज महेश धीश विद्यापति वंइं,
वंइं नित प्रति कनकउपतनु पाप निंकेइं. २१

सिद्धारथ नृपनंद वंद दुःख दौष मिटावन,
दुरित हवानल ज्वलित ज्वाल जगलुव उद्धारन;
कुंडलपुर करि जन्म जगत जिय आनंदकारन,
वर्ष अहत्तरि आयु पाय सभडी दुःख-टारन. २२

सप्त हस्त तनु तुंग लंग कृत जन्मभरनलय,
जाल ब्रह्मभय ज्ञेय डेय आदेय ज्ञानभय;
हे उपदेश उद्धारि तारि लवसिंधु लवधन,
आप भसे शिवभांडि ताडि अंदौ मनवयतन. २३

जके वंदन थकी दौष दुःख हरडि जावे,
जके वंदन थकी मुक्तिथिय सन्मुख आवे;
जके वंदन थकी वंध डोवै सुरगनके,
अैसे वीर जिनेश वंइडौ कभयुग तिनके. २४

साभायिक षट्कर्मभांडि वंदन यह पंचम,
वंडे वीर जिनैर्र धनद्रशतबंध बंध भभ;

जन्मभरणु लय हुरो करो अधशांति शांतिभय,
मैं अधकोश सुपोष दोषको दोष विनाशय. २५

६. कायोत्सर्ग कर्म

कायोत्सर्ग विधान कर्इं अंतिम सुणदाई,
काय त्यज्जनभय होय काय सणको दुःणदाई;
पूरव दक्षिणु नमूं दिशा पश्चिम उत्तर मैं,
जिनगृहु वंदन कर्इं हर्इं लव पापतिभिर मैं. २६

शिरानती मैं कर्इं नमूं मस्तक कर धरिक्कै,
आवर्तादिक क्रिया कर्इं मनवय मद्द हुरिक्कै;
तीनलोक जिनलवनमांदि जिन हूँ गु अकृत्रिम,
कृत्रिम हूँ द्रयअर्द्धद्रीपमांदि वंदौं जिन. २७

आठकोडिपरि छप्पन लाग्गु सहस सत्याणुं,
अ्यारि शतक परि असी ओक जिनमंदिर जाणुं;
व्यंतर ज्योतिषिमांदि संभ्यरहिते जिनमंदिर,
जिनगृहु वंदन कर्इं हरहु मम पाप संघकर. २८

सामायिक सम नाहि और कोउ वैर मिटायक,
सामायिक सम नाहि और कोउ मैत्रीदायक;
श्रावक आणुमत्त आदि अंत सप्तम गुणुथानक,
यहु आवश्यक क्रिये होय निश्चय दुःअहानक. २९

जे लवि आतमकाजकरणु उद्यमके धारी,
ते सण काज विहाय करो सामायिक सारी;
राग दोष मद्द मोहु कोध लोलादिक जे सण,
पुध 'भद्राचंद्र' णिलाय जाय तातैं कीज्यो अण. ३०

(सामायिक पाठ समाप्त)

१०. मेरी भावना

सद्गुरु श्रीत्रिय ब्रह्मनिष्ठपद,—सेवाधी शुद्ध ज्ञान थरो;
अवर उपासन कोटि करो पणु, श्रीहरिथी नहि डेत थरो.

(अे दैशी)

जिसने रागद्वेषकाभादिक जते, सण जग जन लिया,
सण जवोंके मोक्षमार्गका निःस्पृह डो, उपदेश दिया;
भुद्ध वीर जिन हरि हर ब्रह्मा, या उसके स्वाधीन कडो,
लक्ति भावसे प्रेरित डो यड, चित्त उसीमें दीन रहो. १

विषयोंकी आशा नहि जिनके, साम्यभाव धन रभते हैं,
निज परके हित साधनमें जे, निशदिन तत्पर रहते हैं;
स्वार्थत्यागकी कठिन तपस्या, गिना जेद जे करते हैं,
जैसे ज्ञानी साधु जगतके, दुःखसमूहके हरते हैं. २

रहे सदा सत्संग उन्हींका, ध्यान उन्हींका नित्य रहे,
उनही जैसी अर्यामें यड, चित्त सदा अनुरक्त रहे;
नहीं सताओ किसी जवके, बूठ कभी नहि कडा करे,
परधन वनिता पर न जुलाओ, संतोषामृत पिया करे. ३

अहंकारका भाव न रक्षभूं नहीं किसी पर केध करे,
देष हसरोंकी जठतीकी, कभी न र्धवा—भाव धरे;
रहे भावना जैसी मेरी, सरल सत्य व्यवहार करे,
जने जहां तक र्स जवनमें, औरोंका उपकार करे. ४

मैत्रीभाव जगतमें भेरा, सण जवोंसे नित्य रहे,
दीन दुःखी जवों पर भेरे, उरसे कडुषास्त्रोत जडे;
दुर्जन—कूर—कुमार्गरतो पर, झोल नहीं मुअके आवे,
साम्यभाव रक्षभूं मैं उन पर, जैसी परिणति डो जावे. ५

ગુણીજનોંકે દેખ હૃદયમેં, મેરે પ્રેમ ઉમડ આવે,
ખને જહાં તક ઉનકી સેવા કરકે યહ મન સુખ પાવે;
હોજીં નહીં કૃતદ્ધ કલો મેં દ્રોહ ન મેરે ઉર આવે,
ગુણુ-અહણુકા ભાવ રહે નિત, વૃષ્ટિ ન દોષોં પર બાવે. ૬

કોઈ ખુરા કહો યા અચ્છા, લક્ષ્મી આવે યા બાવે,
લાખોં વષોં તક જીં યા, મૃત્યુ આજ હી આ બાવે;
અથવા કોઈ કૈસા હી ભય, યા લાલચ દેને આવે,
તો ભી ન્યાયમાર્ગસેં મેરા, કલો ન પદ ડિગને પાવે. ૭

હોકર સુખમેં મગ્ન ન કૂલે, દુઃખમેં કલો ન ઘખરાવે,
પર્વત નદી સ્મશાન ભયાનક, અટવીસે નહિ ભય ખાવે;
રહે અટાલ અકંપ નિરંતર, યહ મન વૃઢતર ખન બાવે,
ઇષ્ટવિયોગ-અનિષ્ટવિયોગમેં, સહનશીલતા દિખલાવે. ૮

સુખી રહે સખ જીવ જગતકે, કોઈ કલો ન ઘખરાવે;
વૈર પાપ-અભિમાન છોડ જગ, નિત્ય નયે મંગલ ગાવે;
ઘર ઘર ચર્ચા રહે ધર્મકી, દુષ્કૃત દુષ્કર હો બાવે,
જ્ઞાનચરિત ઉન્નત કર અપના મનુજ જન્મકલ સખ પાવે. ૯

ઈતિ-ભીતિ વ્યાપે નહિ જગમેં, વૃષ્ટિ સમયપર હુઆ કરે,
ધર્મનિષ્ઠ હોકર રાજ ભી, ન્યાય પ્રજાકા ક્રિયા કરે;
રોગ-મરી-દુર્લિક્ષ ન કૈલે, પ્રજા શાંતિસે જીયા કરે,
પરમ અહિંસા-ધર્મ જગતમેં, કૈલ સર્વ હિત ક્રિયા કરે. ૧૦

કૈલે પ્રેમ પરસ્પર જગમેં, મોહ દૂર પર રહા કરે,
અપ્રિય કટુક કઠોર શબ્દ નહિ, કોઈ મુખસે કહા કરે;
ખનકર સખ 'યુગ-વીર' હૃદયસે, દેશોન્નતિરત રહા કરે,
વસ્તુસ્વરૂપ વિચાર ખુશીસે, સખ દુઃખ-સંકટ સહા કરે. ૧૧

११. कैवल्यभीष्टं शुं ?

(तोटक छंद)

यम नियम संजम आप क्रियो,
युनि त्याग णिराग अथाग लह्यो;
वनवास लियो मुण भौन रह्यो,
दृढ आसन पद्म लगाय हियो. १

मन पौन निशेध स्वभोध क्रियो,
डुठ्ठोग प्रयोग सु तार भयो;
जप बेद जपे तप त्योंहि तपे,
उरसेंहि उदासों लही सणपै. २

सण शास्त्रनके नय धारि हियो,
मत मंडन भंडन बेद लियो;
वह साधन पार अनंत क्रियो,
तदपि कष्टु हाथ दुगु न पर्यो. ३

अण कथौं न णिवारत है मनसें,
कष्टु और रहा उन साधनसें ?
णिन सह्युदु कोय न बेद लहे,
मुण आगल हँ कडु पात कहे ? ४

करुना दुम पावत हे तुमकी,
वह पात रही सुगुरु गमकी;
पलमें प्रगटे मुण आगलसें,
जण सह्युदुअर्न सुप्रेम णसें. ५

तनसें, मनसें, धनसें, सणसें,
गुरुदेवकी आन स्व-आत्म णसें;

તથ કારજ સિદ્ધ અને અપનો,
રસ અમૃત પાવહિ પ્રેમ ધનો. ૬

વહ સત્ય સુધા દરસાવહિંગે,
ચતુરાંગુલ હે દૃગસે મિલહે;
રસ દેવ નિરંજન કો પિવહી,
ગહિ જોગ જુગોજુગ સો જીવહી. ૭

પર પ્રેમ પ્રવાહ બદે પ્રભુસેં,
સબ આગમલેદ સુઉર ગસેં;
વહ કેવલકો ખીજ ગ્યાનિ કહે,
નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે. ૮

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

૧૨. ક્ષમાપના

હે ભગવાન ! હું બહુ ભૂલી ગયો, મેં તમારાં અમૂલ્ય વચનને લક્ષમાં લીધાં નહીં. તમારાં કહેલાં અનુપમ તત્ત્વનો મેં વિચાર કર્યો નહીં. તમારાં પ્રણીત કરેલાં ઉત્તમ શીલને સેવ્યું નહીં. તમારાં કહેલાં દયા, શાંતિ, ક્ષમા અને પવિત્રતા મેં ઓળખ્યાં નહીં. હે ભગવન્ ! હું ભૂલ્યો, આથડ્યો, રઝડ્યો અને અનંત સંસારની વિટંબનામાં પડ્યો છું. હું પાપી છું. હું બહુ મદોન્મત્ત અને કર્મરજથી કરીને મલિન છું. હે પરમાત્મા ! તમારાં કહેલાં તત્ત્વ વિના મારો મોક્ષ નથી. હું નિરંતર પ્રપંચમાં પડ્યો છું. અજ્ઞાનથી અંધ થયો છું. મારામાં વિવેકશક્તિ નથી અને હું મૂઢ છું, હું નિરાશ્રિત છું, અનાથ છું. નીરાગી પરમાત્મા ! હું હવે તમારું, તમારા ધર્મનું અને તમારા મુનિનું શરણુ ગ્રહું છું. મારા અપરાધ

ક્ષય થઈ હું તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ એ મારી અભિલાષા છે. આગળ કરેલાં પાપોનો હું હવે પશ્ચાત્તાપ કરું છું. જેમ જેમ હું સૂક્ષ્મ વિચારથી ઊંડો ઊતરું છું તેમ તેમ તમારા તત્વના અમત્કારો મારા સ્વરૂપનો પ્રકાશ કરે છે. તમે નીરાગી, નિર્વિકારી, સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ, સહજાનંદી, અનંતજ્ઞાની, અનંતદર્શી અને ત્રૈલોક્યપ્રકાશક છે. હું માત્ર મારા હિતને અર્થે તમારી સાક્ષીએ ક્ષમા ચાહું છું. એક પણ પાણુ તમારાં કહેલાં તત્વની શંકા ન થાય, તમારા કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાયો! હે સર્વજ્ઞ ભગવાન! તમને હું વિશેષ શું કહું? તમારાથી કંઈ અબલણ્યું નથી. માત્ર પશ્ચાત્તાપથી હું કર્મજન્ય પાપની ક્ષમા ઇચ્છું છું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

વિ. સં. ૧૯૪૧

શ્રીમદ્ સબચંદ્ર

૧૩. છ પદનો પત્ર

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુદેવને
અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર

શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપને પામ્યા છે એવા જ્ઞાનીપુરુષોએ નીચે કહ્યાં છે તે છ પદને સમ્યગ્દર્શનના નિવાસનાં સર્વોત્કૃષ્ટ સ્થાનક કહ્યાં છે.

પ્રથમ પદ: ‘આત્મા છે.’ જેમ ઘટપટ આદિ પદાર્થો છે, તેમ આત્મા પણ છે. અમુક ગુણ હોવાને લીધે જેમ ઘટપટ આદિ હોવાનું પ્રમાણ છે; તેમ સ્વપરપ્રકાશક એવી ચૈતન્યસત્તાનો પ્રત્યક્ષ ગુણ જેને વિષે છે એવો આત્મા હોવાનું પ્રમાણ છે.

બીજું પદ : ‘આત્મા નિત્ય છે.’ ઘટપટ આદિ પદાર્થો અમુક કાળવર્તી છે. આત્મા ત્રિકાળવર્તી છે. ઘટપટાદિ સંયોગે કરી પદાર્થ છે. આત્મા સ્વભાવે કરીને પદાર્થ છે; કેમકે તેની ઉત્પત્તિ માટે કોઈ પણ સંયોગો અનુભવયોગ્ય થતા નથી. કોઈ પણ સંયોગી દ્રવ્યથી ચેતનસત્તા પ્રગટ થવા યોગ્ય નથી, માટે અનુત્પન્ન છે. અસંયોગી હોવાથી અવિનાશી છે, કેમકે જેની કોઈ સંયોગથી ઉત્પત્તિ ન હોય, તેનો કોઈને વિષે લય પણ હોય નહીં.

ત્રીજું પદ : ‘આત્મા કર્તા છે.’ સર્વ પદાર્થ અર્થક્રિયાસંપન્ન છે. કંઈ ને કંઈ પરિણામક્રિયા સહિત જ સર્વ પદાર્થ જોવામાં આવે છે. આત્મા પણ ક્રિયાસંપન્ન છે. ક્રિયાસંપન્ન છે, માટે કર્તા છે. તે કર્તાપણું ત્રિવિધ શ્રી જિને વિવેચ્યું છે; પરમાર્થથી સ્વભાવપરિણુતિએ નિજસ્વરૂપનો કર્તા છે. અનુપચરિત (અનુભવમાં આવવા યોગ્ય, વિશેષ સંબંધ સહિત) વ્યવહારથી તે આત્મા દ્રવ્યકર્મનો કર્તા છે. ઉપચારથી ઘર, નગર આદિનો કર્તા છે.

ચોથું પદ : ‘આત્મા લોકતા છે.’ જે જે કંઈ ક્રિયા છે તે તે સર્વ સફળ છે, નિરર્થક નથી. જે કંઈ પણ કરવામાં આવે તેનું ફળ ભોગવવામાં આવે એવો પ્રત્યક્ષ અનુભવ છે. વિષ ખાધાથી વિષનું ફળ; સાકર ખાવાથી સાકરનું ફળ; અગ્નિસ્પર્શથી તે અગ્નિસ્પર્શનું ફળ; હિમને સ્પર્શ કરવાથી હિમસ્પર્શનું જેમ ફળ થયા વિના રહેતું નથી, તેમ કષાયાદિ કે અકષાયાદિ જે કંઈ પણ પરિણામે આત્મા પ્રવર્તે તેનું ફળ પણ થવા યોગ્ય જ છે, અને તે થાય છે. તે ક્રિયાનો આત્મા કર્તા હોવાથી લોકતા છે.

પાંચમું પદ : 'મોક્ષપદ છે.' જે અનુપચરિત વ્યવહારથી જીવને કર્મનું કર્તાપણું નિરૂપણ કર્યું, કર્તાપણું હોવાથી ભોક્તાપણું નિરૂપણ કર્યું, તે કર્મનું ટળવાપણું પણ છે; કેમ કે પ્રત્યક્ષ કષાયાદિનું તીવ્રપણું હોય પણ તેના અનભ્યાસથી, તેના અપરિચયથી, તેને ઉપશમ કરવાથી, તેનું મંદપણું દેખાય છે, તે ક્ષીણ થવા યોગ્ય દેખાય છે, ક્ષીણ થઈ શકે છે. તે તે બંધભાવ ક્ષીણ થઈ શકવા યોગ્ય હોવાથી તેથી રહિત એવો જે શુદ્ધ આત્મસ્વભાવ તે રૂપ મોક્ષપદ છે.

છઠ્ઠું પદ : તે 'મોક્ષનો ઉપાય છે.' જે કદી કર્મબંધ માત્ર થયા કરે એમ જ હોય, તો તેની નિવૃત્તિ કોઈ કાળે સંભવે નહીં; પણ કર્મબંધથી વિપરીત સ્વભાવવાળાં એવાં જ્ઞાન, દર્શન, સમાધિ, વૈરાગ્ય, ભક્ત્યાદિ સાધન પ્રત્યક્ષ છે; જે સાધનના બળે કર્મબંધ શિથિલ થાય છે, ઉપશમ પામે છે, ક્ષીણ થાય છે. માટે તે જ્ઞાન, દર્શન, સંયમાદિ મોક્ષપદના ઉપાય છે.

શ્રી જ્ઞાનીપુરુષોએ સમ્યક્દર્શનના મુખ્ય નિવાસભૂત કહ્યાં એવાં આ છ પદ અત્રે સંક્ષેપમાં જણાવ્યાં છે. સમીપમુક્તિ-ગામી જીવને સહજ વિચારમાં તે સપ્રમાણ થવા યોગ્ય છે, પરમ નિશ્ચયરૂપ જણાવા યોગ્ય છે, તેનો સર્વ વિલાગે વિસ્તાર થઈ તેના આત્મામાં વિવેક થવા યોગ્ય છે. આ છ પદ અત્યંત સંદેહરહિત છે, એમ પરમપુરુષે નિરૂપણ કર્યું છે. એ છ પદનો વિવેક જીવને સ્વસ્વરૂપ સમજવાને અર્થે કહ્યો છે. અનાદિ સ્વમ્મદશાને લીધે ઉત્પન્ન થયેલો એવો જીવનો અહંભાવ, મમત્વભાવ તે નિવૃત્ત થવાને અર્થે આ છ પદની જ્ઞાનીપુરુષોએ દેશના પ્રકાશી છે. તે સ્વમ્મદશાથી રહિત માત્ર

પોતાનું સ્વરૂપ છે, એમ જો જીવ પરિણામ કરે, તો સહજ માત્રમાં તે જાગૃત થઈ સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થાય; સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થઈ સ્વસ્વભાવરૂપ મોક્ષને પામે. કોઈ વિનાશી, અશુદ્ધ અને અન્ય એવા ભાવને વિષે તેને હર્ષ, શોક, સંયોગ, ઉત્સાહ ન થાય. તે વિચારે સ્વસ્વરૂપને વિષે જ શુદ્ધપાણું, સંપૂર્ણપાણું, અવિનાશીપાણું, અત્યંત આનંદપાણું, અંતરરહિત તેના અનુભવમાં આવે છે. સર્વ વિભાવપર્યાયમાં માત્ર પોતાને અધ્યાસથી ઐક્યતા થઈ છે, તેથી કેવળ પોતાનું ભિન્નપાણું જ છે, એમ સ્પષ્ટ—પ્રત્યક્ષ—અત્યંત પ્રત્યક્ષ—અપરોક્ષ તેને અનુભવ થાય છે. વિનાશી અથવા અન્ય પદાર્થના સંયોગને વિષે તેને ઇષ્ટ-અનિષ્ટપાણું પ્રાપ્ત થતું નથી. જન્મ, જરા, મરણ, રોગાદિ બાધારહિત સંપૂર્ણ માહાત્મ્યનું ઠેકાણું એવું નિઃસ્વરૂપ બ્રહ્મી, વેદી તે કૃતાર્થ થાય છે. જે જે પુરુષોને એ છ પદ સપ્રમાણ એવાં પરમ પુરુષનાં વચને આત્માનો નિશ્ચય થયો છે, તે તે પુરુષો સર્વ સ્વરૂપને પામ્યા છે; આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ, સર્વ સંગથી રહિત થયા છે, થાય છે; અને ભાવિકાળમાં પણ તેમ જ થશે.

જે સત્પુરુષોએ જન્મ, જરા, મરણનો નાશ કરવાવાળો, સ્વસ્વરૂપમાં સહજ અવસ્થાન થવાનો ઉપદેશ કહ્યો છે, તે સત્પુરુષોને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર છે. તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિત્ય પ્રત્યે નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે, એવા સર્વ સત્પુરુષો, તેનાં ચરણારવિંદ સદાય હૃદયને વિષે સ્થાપન રહો !

જે છ પદથી સિદ્ધ છે એવું આત્મસ્વરૂપ તે જેનાં વચનને અંગીકાર કર્યું સહજમાં પ્રગટે છે, જે આત્મસ્વરૂપ

પ્રગટવાથી સર્વકાળ જીવ સંપૂર્ણ આનંદને પ્રાપ્ત થઈ, નિર્ભય થાય છે, તે વચનના કહેનાર એવા સત્પુરુષના ગુણની વ્યાખ્યા કરવાને અશક્તિ છે; કેમ કે જેનો પ્રત્યુપકાર ન થઈ શકે એવો પરમાત્મભાવ તે જાણે કંઈ પણ ઇચ્છ્યા વિના માત્ર નિષ્કારણ ક્રુણાશીલતાથી આપ્યો, એમ છતાં પણ જેણે અન્ય જીવને વિષે આ મારો શિષ્ય છે, અથવા ભક્તિને કર્તા છે, માટે મારો છે, એમ કદી જોયું નથી, એવા જે સત્પુરુષ તેને અત્યંત ભક્તિએ ફરી ફરી નમસ્કાર હો !

જે સત્પુરુષોએ સદ્ગુરુની ભક્તિ નિરૂપણ કરી છે, તે ભક્તિ માત્ર શિષ્યના કલ્યાણને અર્થે કહી છે. જે ભક્તિને પ્રાપ્ત થવાથી સદ્ગુરુના આત્માની એટલાને વિષે વૃત્તિ રહે, અપૂર્વ ગુણ દૃષ્ટિગોચર થઈ અન્ય સ્વચ્છંદ મટે, અને સહેજે આત્મબોધ થાય એમ જાણીને જે ભક્તિનું નિરૂપણ કર્યું છે, તે ભક્તિને અને તે સત્પુરુષોને ફરી ફરી ત્રિકાળ નમસ્કાર હો !

જે કદી પ્રગટપણે વર્તમાનમાં કેવળજ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થઈ નથી, પણ જેના વચનના વિચારયોગે શક્તિપણે કેવળજ્ઞાન છે એમ સ્પષ્ટ જાણ્યું છે, શ્રદ્ધાપણે કેવળજ્ઞાન થયું છે, વિચારદશાએ કેવળજ્ઞાન થયું છે, ઇચ્છાદશાએ કેવળજ્ઞાન થયું છે, મુખ્ય નયના હેતુથી કેવળજ્ઞાન વર્તે છે, તે કેવળજ્ઞાન સર્વ અવ્યાબાધ સુખનું પ્રગટ કરનાર, જેના યોગે સહજ માત્રમાં જીવ પામવા યોગ્ય થયો, તે સત્પુરુષના ઉપકારને સર્વોત્કૃષ્ટ ભક્તિએ નમસ્કાર હો ! નમસ્કાર હો ! !

૧૪

ૐ

વીતરાગનો કહેલો પરમ શાંત રસમય ધર્મ પૂર્ણ સત્ય છે, એવો નિશ્ચય રાખવો. જીવના અનધિકારીપણાને લીધે તથા સત્પુરુષના યોગ વિના સમજાતું નથી; તો પણ તેના જેવું જીવને સંસાર રોગ મટાડવાને ખીજું કોઈ પૂર્ણ હિતકારી ઔષધ નથી, એવું વારંવાર ચિંતવન કરવું.

આ પરમ તત્ત્વ છે, તેનો મને સદાય નિશ્ચય રહો; એ યથાર્થ સ્વરૂપ મારા હૃદયને વિષે પ્રકાશ કરો, અને જન્મ-મરણાદિ બંધનથી અત્યંત નિવૃત્તિ થાઓ ! નિવૃત્તિ થાઓ !!

હે જીવ ! આ ક્લેશરૂપ સંસાર થકી, વિરામ પામ, વિરામ પામ; કાંઈક વિચાર, પ્રમાદ છોડી જાગૃત થા ! જાગૃત થા !! નહીં તો રત્નચિંતામણિ જેવો આ મનુષ્યદેહ નિષ્કૂળ જશે.

હે જીવ ! હવે તારે સત્પુરુષની આજ્ઞા નિશ્ચય ઉપાસવા યોગ્ય છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

હે કામ ! હે માન ! હે સંગઉદય !

હે વચનવર્ગણા ! હે મોહ ! હે મોહકયા !

હે શિથિલતા ! તમે શા માટે અંતરાય કરો છો ?

પરમ અનુગ્રહ કરીને હવે અનુકૂળ થાઓ ! અનુકૂળ થાઓ !

—શ્રીમદ્ શબ્દચંદ્ર

१५. प्रातःकाली स्तुति

महादेव्याः कुक्षिरत्नं, * शब्दञ्छतवरात्मजम् ;
 राज्यंद्रमहं वंदे. तत्त्वलौच्यनदायकम् ; १
 ज्य गुरुदेव ! सहज्जन्मस्वरूप परमगुरु शुद्ध यैतन्य स्वामी.

ॐकारं विद्दुसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः
 कामहं मोक्षहं यैव, ॐकाराय नमोनमः २

मंगलमय मंगलकरञ्ज, वीतराग विज्ञान;
 नमो ताहि ज्ञते लये, अरिहंताहि महान्. ३

विश्वलाव व्यापि तदपि, अेक विमल चिद्रूप;
 ज्ञानानंद महेश्वरा, ज्यवंता जिनभूप. ४

महत्तत्त्व महनीय महः महाधाम गुणधाम;
 चिदानंद परमात्मा, वंदे रमता राम. ५

तीनलुवन अूडारतन, - सभ श्री जिनके पाय;
 नमत पाईये आप पद, सण विधि णंध नशाय. ६

नमुं लक्तिलावे, ऋषलजिन शांति अघहरो,
 तथा नेमि पार्श्व, प्रलु मभ सदा मंगल करे;
 महावीरस्वामी, लुवनपति कापो कुमतिने,
 जिना शेवा जे ते, सकल मुज आपो सुभतिने. ७

अर्हुतो लगवंत छंन्द्रमहिताः सिद्धाश्च सिद्धिस्थिताः
 आचार्या जिनशासनोन्नतिकराः पूज्या उपाध्यायकाः
 श्रीसिद्धान्तसुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधकाः
 पंचै ते परमेष्ठिनः प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो मंगलम्. ८

लक्ष्तामरप्रणुतभौलिमण्डिप्रलाण्डा-
 मुद्योतकं इलितपापतमोवितानम्

* पाठान्तर : शब्दञ्छतवरात्मजम्

સમ્યક્પ્રાણમ્ય જિનપાદયુગં યુગાદા-
વાલંબનં ભવજલે પતતાં જનાનામ્ ૯

યઃ સંસ્તુતઃ સકલવાહુમયતત્ત્વબોધા-
દુહભૂતપુદ્ધિપટુભિઃ સુરલોકનાથૈઃ
સ્તોત્રૈર્જગત્ત્રિતયચિત્તહરૈરુદારૈઃ
સ્તોષ્યે કિલાહમપિ તં પ્રથમં જિનેન્દ્રમ્ ૧૦

દર્શનં દેવદેવસ્ય, દર્શનં પાપનાશનમ્,
દર્શનં સ્વર્ગસોપાનં, દર્શનં મોક્ષસાધનમ્. ૧૧

દર્શનાદ્ દુરિતધ્વંસિ વંદનાદ્ વાંચિછતપ્રદઃ
પૂજનાત્ પૂરકઃ શ્રીષ્ટાં, જિનઃ સાક્ષાત્ સુરદ્રુમઃ ૧૨

પ્રભુદર્શન સુખસંપદા, પ્રભુદર્શન નવનિધિઃ
પ્રભુદર્શનસં પામિયે, સકલ મનોરથ-સિદ્ધિ. ૧૩

જીવડા જિનવર પૂજિયે, પૂજનાં કૃણ હોય;
રાજ નમે પ્રજા નમે, આણુ ન લોપે કોય. ૧૪

કુંભે ખાંધ્યું જળ રહે, જળ વિણ કુંભ ન હોય;
(ત્યમ) જ્ઞાને ખાંધ્યું મન રહે, (સદ્) ગુરુ વિણ જ્ઞાન ન હોય. ૧૫

ગુરુ દીવો, ગુરુ દેવતા, ગુરુ વિણ ઘોર અંધાર;
જે ગુરુ વાણી વેગળા, રડવડિયા સંસાર. ૧૬

તનકર મનકર વચનકર, દેત ન કાહુ હુઃખ;
કર્મ રોગ પાતિક અરે, નિરખત સદ્ગુરુ મુખ. ૧૭

દરખતસં કલ ગિર પડ્યા, યૂઝી ન મનકી પ્યાસ;
ગુરુ મેલી ગોવિંદ ભજે, મિટે ન ગર્ભાવાસ. ૧૮

ભાવે જિનવર પૂજિયે, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવિયે, ભાવે કેવળજ્ઞાન. ૧૯

त्वं माता त्वं पिता यैव, त्वं गुरुस्त्वं आंधवः
त्वमेकः शरणं स्वामिन् लवितं लवितेश्वरः २०

त्वमेव माता यः पिता त्वमेव, त्वमेव आता यः सभा त्वमेव,
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव, त्वमेव सर्वं भम देवदेव. २१

यत्स्वर्गावतरोत्सवे यद्दलवन्नग्नमाभिषेकोत्सवे;
यद्दीक्षात्रडण्डोत्सवे यद्दण्डिलज्ञानप्रकाशोत्सवे;
यन्निर्वाणुगमोत्सवे ग्निनपतेः पूजद्दुत्तं तद्दलवैः
संगीतस्तुतिभंगलैः प्रसरतां मे सुप्रभातोत्सवः २२

१६. यैत्यणंदन सूत्रो

(विवि सङ्गित)

श्री नवकारमंत्र

नमो अरिहंताणुं	१
नमो सिद्धाणुं	२
नमो आयरिआणुं	३
नमो उवन्आयाणुं	४
नमो लोअये सव्वसाडूणुं	५
असो पय नमुक्कारो	६
सव्व पावप्पणुसणुो	७
भंगलाणुं य सव्वेसि	८
पढमं हुवर्धं भंगलं	९

श्री प्रणिपात अर्थात् अभासभाणु सूत्र

उच्छामि अभासभणुो वंदिँ नवणिण्णअये
निसीहिँआअये भत्थअेणु वंदाभि ॥

ઇરિયાવહિયં સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણું સંદ્ધિસહ ભગવન્ ઇરિયાવહિયં	
પડિક્કમામિ ॥ ઇચ્છં ॥ ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં	૧
ઇરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ	૨
ગમણાગમણે	૩
પાણુકમણે, ખીયકમણે, હરિયકમણે.	
એસા ઉત્તિગ પણુગદ્દગ મટ્ટીમકકડા સંતાણાસંકમણે	૪
જે મે જીવા વિરાહિયા,	૫
એગિદ્ધિયા, એઇદ્ધિયા, તેઇદ્ધિયા, ચઉરિદ્ધિયા, પચ્ચિદ્ધિયા	૬
અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા સંઘાઈયા, સંઘદ્ધિયા,	
પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદ્ધવિયા ઠાણાએ ઠાણું	
સંકામિયા, જીવિયાએ વવરોવિયા,	
તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કંડં.	૭

તસ્સ ઉત્તરી સૂત્ર

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણું, પાયચ્છિત્તકરણેણું, વિસોહીકરણેણું
વિસદ્ધીકરણેણું, પાવાણું કમ્માણું નિગ્ધાયણુદ્ધાએ,
ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં. ૧

અન્નત્થ ઉસસિએણું સૂત્ર

અન્નત્થ ઉસસિએણું નિસસિએણું ખાસિએણું,
છીએણું જંભાઈએણું, ઉદ્ધુએણું, વાયનિસગ્ગેણું
ભમલિએ પિત્તમુચ્છાએ; ૧
સુહુમેહિ અંગસંચાલેહિ, સુહુમેહિ ખેલસંચાલેહિ,
સુહુમેહિ દ્ધિદ્ધિસંચાલેહિ; ૨

येवमाथ्येहिं, आगारेहिं, अलग्गो अविराहुओ,
 हुण्ण मे काउससग्गो; 3
 णव अरिहंताणुं, लगवंताणुं, नमुच्छारेणुं न पारेमि. 4
 ताव कायं, ठाणुणुं भोणुणुं ञाणुणुं, अप्पाणुं वोसिरामि. 5

(ओक लोगस्स अथवा चार नवकारनो काउसग्ग करवो, पछी
 “नमो अरिहंताणुं” कळी काउसग्ग पारी प्रगट लोगस्स नीये
 प्रमाणे कळेवो.)

लोगस्स सूत्र

लोगस्स उण्णोअगरे, धम्मतित्थयरे ञिणुं;
 अरिहंते कित्तधस्सं, यउवीसंपि डेवली. 1
 उसलमन्निअं य वंदे, संलवमलिणुंइणुं य सुमधं य;
 पउमप्पडं सुपासं, ञिणुं य चंदप्पडं वंदे 2
 सुविहिं य पुप्फहंतं, सीअलसिण्णंस वामुपूण्णं य;
 विमलमणुंतं य ञिणुं, धम्मं संति य वंदामि. 3
 कुंथुं अरं य मद्धिं, वंदे मुणिसुव्वयं नमिणुं य;
 वंदामि रिट्ठनेमि, पासं तड वद्धमाणुं य. 4
 येवं मये अलिथुआ, विहुयरयमला पहीणुणरभरणा;
 यउवीसंपि ञिणुवरा, तित्थयरा मे पसीयंतु. 5
 कित्तिय वंदिय भडिया, जे ये लोगस्स उत्तमा सिद्धा;
 आरुग्गओडिलालं, समाडिवरमुत्तमं हित्तु. 6
 चंदेसु निम्मलयरा, आर्य्येस्सु अडियं पयासयरा;
 सागरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं भम हिसंतु. 7

(पछी त्रण जमासमणु दई बेसी उबो ढीयणु उबो राभी
जमणो ढीयणु नीचे राभीने बेसवुं अने नीचे प्रमाणे उडेवुं.)

“धृच्छाकारेणु संदिसइ. लगवन् ! यैत्यवंदन कडुं ? धृच्छं.”

यैत्यवंदने।

(१)

सकलकुशलवल्ली पुण्डरावर्तभेदो
दुरिततिमिरलानुः कल्पवृक्षोपमानः
लवणलनिधिपोतः सर्वसंपत्तिहेतुः
स भवतु सततं वः श्रेयसे शांतिनाथः
श्रेयसे पार्श्वनाथः

(२)

परम कृपाणु देव प्रति, विनय विनंति ओह; १
त्रय तत्त्व त्रण रत्न मुग्ग, आपो अविचल स्नेह. १
तत्त्वोपदेष्टा तुम तणु, मार्ग तणु अनुसार;
लक्ष लक्षणु रहो सदा, जरेजरे ओक तार. २
मिथ्या तमने डेडवा, चंद्र सूर्य तुम ज्ञान;
दर्शननी सुविशुद्धिथी, लाव यरणु मल हान. ३
धृच्छा वर्ते अंतरे, निश्चय दूढ संकल्प;
भरणु समाधि संपणे, न रहो कांई कुविकल्प. ४
कामितहायक पह शरणु, मन स्थिर कर प्रलु ध्यान;
नाम स्मरणु गुरु राजनुं, प्रगट कयाणु-निदान. ५
भुवन जन-हितकर सदा, कृपाणु कृपानिधान;
पावन करता पतितने, स्थिर गुणनुं दई हान. ६
सर्वज्ञ सहगुरु प्रति, इरी इरी अरणु ओ नेक;
लक्ष रहो प्रलु स्वइपमां, हो रत्नत्रय ओक. ७

(૩)

પંચ પરમેષ્ઠીગુણ ચૈત્યવંદન

બાર ગુણ અરિહંત દેવ, પ્રણુમીજે ભાવે;
સિદ્ધ આઠ ગુણ સમરતાં, દુઃખ દોહગ નવે. ૧
આચારજ ગુણ છત્રીસ, પચવીસ ઉવજ્ઞાય;
સત્તાવીસ ગુણ સાધુના, જપતાં શિવ સુખ થાય. ૨
અષ્ટોત્તર સય ગુણ મલી, એમ સમરો નવકાર;
ધીર વિમલ પંડિત તણે, નય પ્રણુમે નિત સાર. ૩

(૪)

જગચિંતામણિ ચૈત્યવંદન સૂત્ર

જગચિંતામણિ ! જગનાહ ! જગગુરુ ! જગરદ્રખણ !
જગગંધવ ! જગસત્યવાહ ! જગભાવવિચ્છ્રખણ !
અઠાવય-સંઠવિય-રૂવ ! કમ્મદ્ધવિણાસણ !
ચઉવીસંપિ જિણુવરા ! જયંતુ અપ્પડિહય-સાસણ ! ૧
કમ્મભૂમિહિં, કમ્મભૂમિહિં, પઠમસંઘયણિ,
ઉક્કોસય સત્તરિસય, જિણુવરાણુ વિહરંત લખ્ખઈ,
નવકોડીહિં કેવલિણુ, કોડીસહસ્સનવ સાહુ ગમ્મઈ.
સંપઈ જિણુવર વીસ મુણી, ખીહું કોડિહિં વરનાણિ,
સમણુહ કોડિ-સહસદુઅ, થુણિજિઅ નિચ્ચ વિહાણિ. ૨
જયઉ સામીય ! જયઉ સામીય ! રિસહ ! સત્તંજિ,
ઉનિજતે પહુ નેમિજિણુ ! જયઉ વીર ! સચ્ચઉરિમંડણુ !
ભરુઅચ્છહિં મુણિસુવ્વય ! મુહરિ પાસ ! દુહદુરિઅખંડણુ !
અવર વિદેહિં તિત્થયરા, ચિહું દ્વિસિ વિદ્વિસિ જિંકેવિ;
તીઆણાગયસંપઈઅ, વંદું જિણુ સવ્વેવિ. ૩

સત્તાણુવર્ષ સહસ્રા, લક્ષ્મી છપ્પત્ત અઢકોડીઓ;
 બત્તીસ-સય બાસિઆઈ, તિઅલોએ ચેઈએ વંદે. ૪
 પનરસ કોડીસયાઈ કોડી બાયાલ લક્ષ્મ અડવન્ના;
 છત્તીસ સહસ અસીઈ, સાસયબિબાઈ પાણુમામિ. ૫

જં કિંચિ સૂત્ર

જં કિંચિ નામ તિત્થં, સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
 બઈ જિણુબિબાઈ, તાઈ સ્વવાઈ વંદામિ. ૧

નમુત્થુણું વા શકંસ્તવ સૂત્ર

નમુત્થુણું અરિહંતાણું ભગવંતાણું;	૧
આઈગરાણું, તિત્થયરાણું. સયંસંબુદ્ધાણું;	૨
પુરિસુત્તમાણું, પુરિસસીહાણું, પુરિસવરબુંડરીઆણું, પુરિસવરગંધહત્થીણું;	૩
લોગુત્તમાણું, લોગનાહાણું, લોગહિઆણું, લોગપઈવાણું, લોગપજ્જોઅગરાણું,	૪
અભયદયાણું, ચક્ષુદયાણું, મગ્ગદયાણું, સરણુદયાણું, જીવદયાણું, યોહિદયાણું,	૫
ધમ્મદયાણું, ધમ્મદેસયાણું, ધમ્મનાયગાણું, ધમ્મસારહીણું, ધમ્મચરચાઉરંતચક્કવર્કીણું, દીવો તાણું સરણુ ગઈ પઈકા;	૬
અપ્પહિહ્વયવરનાણુદંસણુધરાણું, વિઅદ્દછઉમાણું,	૭
જિણુણું જીવયાણું, તિન્નાણું તારયાણું, બુદ્ધાણું યોહયાણું, મુત્તાણું મોઅગાણું;	૮

सर्व्वन्नूषुं सर्व्वहरिसीषुं, सिवभयलभरुम्भ-
 भाषुंतमद्रुभयभवाभाहुभपुषुरावित्ति सिद्धिगर्धनाभधेयं
 ङाषुं संपत्ताषुं, नमो जिष्णाषुं, जिम्भलयाषुं; ६
 जे अ अर्ध्या सिद्धा, जे अ भविस्संति अण्णागणे काले,
 संपर्ध अ वट्टभाषुा, सर्व्वे तिविडेणु वंहामि. १०

ज्वंति येधयाधं सूत्र

ज्वंति येधयाधं, उरुठे अ अडे अ तिरिअलोअे अ;
 सर्व्वार्धं तार्धं वंढे, धंहु संतो तत्थ संतार्धं. १

धम्मिणि षभासभण्णा ! वंढिठे, ज्वण्णिज्जण्णे निस्सि-
 ङ्घिआअे मत्थण्णेषु वंहामि

ज्वंत के वि साडू सूत्र

ज्वंत के वि साडू, लरुडेरवय मडाविदेहे अ;
 सर्व्वेसि तेसि पण्णो, तिविडेणु तिदंड विरयाषुं. १

पंच परमेष्ठी नमस्कार सूत्र

नमोऽर्हुतसिद्धाचार्योपाध्यायसर्व्वसाधुभ्यः १

उपसर्गाहर स्तवन

उपसर्गाहरं पासं, पासं वंहामि कम्मघणुमुक्कं;
 विसहर विसनिन्नासं, मंगलकट्ठाणुआवासं. १
 विसहर कुलिगमंत, कंठे धारैध जे सया मण्णो;
 तस्स गहरोगमारी, दुट्टजरा जंति उवसां. २

ચિદ્ગુહી હૃદયે મંત્રી, તુજા પશુમો વિ બહુકલો હોઈ;
 નરતિરિએ સુવિ જીવા, પાવંતિ ન દુઃખદોગચ્ચં. ૩
 તુહ સમ્મત્તે લલ્લે, ચિતામણિ કમ્પપાયવખ્લહિએ;
 પાવંતિ અવિગ્ધેણું, જીવા અચરામરં ઠાણું. ૪
 ઈઅ સંથુઓ મહાયસ ! ભત્તિખ્લરનિખ્લરેણુ હિઅએણુ;
 તા દેવ ! દિજ્જ ઘોહિ, ભવે ભવે પાસન્નિણુચંદ ! ૫

(પછી આશ્રમમાં રાજ એક ભક્તિનો છંદ તથા તીર્થકર ભગવાનના ચાર-ચાર સ્તવનો અનુક્રમે બોલાય છે. જે 'નિત્યક્રમ' તથા 'ચૈત્યવંદન ચાવીશી'માં આપેલા છે.)

જયવીયરાય સૂત્ર

જય વીયરાય ! જગગુરુ ! હોઉ મમ તુહ પભાવઓ ભયવં !
 ભવનિવેએ મગ્ગાણુસારિઆ ઇદ્દકલસિદ્ધિ. ૧
 લોગવિરુદ્ધચ્ચાએ, ગુરુજણુપૂઆ પરત્થકરણું ચ;
 સુહગુરુજોગો તવ્વચણુસેવણા આભવમખંડા. ૨
 વારિજ્જઈ જઈ વિ નિયાણુ-ખંધણું વીયરાય ! તુહ સમથે;
 તહ વિ મમ હુજ્જ સેવા, ભવે ભવે તુમ્હ ચલણુણું. ૩
 દુખખખખઓ કમ્મખખઓ, સમાહિમરણું ચ ઘોહિલાભો અ;
 સંપજ્જઉ મહ એઅં, તુહ નાહ ! પણામ કરણેણું. ૪
 સર્વ મંગલમાંગલ્યં, સર્વકલ્યાણુકારણું;
 પ્રધાનં સર્વ ધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનં. ૫

(પછી ઊભા થઈ નીચે પ્રમાણે કહેવું.)

અરિહંત ચેઠ્યાણું સૂત્ર

અરિહંત ચેઠ્યાણું, કરેમિ કાઉસ્સગ્ગાં.	૧
વંદણુવત્તિયાએ, પૂઆણુવત્તિયાએ, સક્કારવત્તિયાએ; સમ્માણુવત્તિયાએ; ઓહિલાભવત્તિયાએ;	
નિરુવસગ્ગવત્તિયાએ;	૨
સદ્દાએ, મેહાએ, ધીઈએ, ધારણાએ, આણુપ્પેહાએ, વડ્ઢમાણીએ, ઠામિ કાઉસ્સગ્ગાં.	૩

અનત્થ ઉસસિએણું સૂત્ર

અનત્થ ઉસસિએણું નિસસિએણું ખાસિએણું, છીએણું, જંભાઈએણું, ઉટ્ટુએણું, વાયનિસગ્ગેણું, ભમલિએ પિત્તમુચ્છાએ;	૧
સુહુમેહિ અંગસંચાલેહિ, સુહુમેહિ ખેલસંચાલેહિ, સુહુમેહિ દ્વિદ્વિસંચાલેહિ;	૨
એવમાઈએહિ આગારેહિ, અભગ્ગો અવિરાહિઓ, હુન્નઞ્ઞ મે કાઉસ્સગ્ગો;	૩
જાવ અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, નમુક્કારેણું ન પારેમિ,	૪
તાવ કાયં, ઠાણેણું મોણેણું આણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ.	૫

(પછી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી " નમોડર્હતસિદ્ધાચાર્યો-
પાધ્યાયસર્વસાધુભ્યઃ " કહી સ્તુતિ બોલવી.)

કલ્લાણુકંદં સ્તુતિ

કલ્લાણુકંદં પઠમં જિણ્ણિદં, સંતિ તઓ નેમિજિણું મુણ્ણિદં;
પાસં પયાસં સુગુણ્ણિક્કઠાણું, ભત્તિઈ વંદે સિરિવદ્ધમાણું. ૧

૧૭. વંદન તથા પ્રણિપાતસ્તુતિ

અહો ! અહો ! શ્રી સદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર;
આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો ! અહો ! ઉપકાર.

શુ પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન;
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન.

આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન;
દાસ, દાસ હું દાસ છું, આપ પ્રભુનો હીન.

ષટ્ સ્થાનક સમન્વીને, ભિન્ન બતાવ્યો આપ;
મ્યાન થકી તરવારવત, એ ઉપકાર અમાપ.

જે સ્વરૂપ સમન્વયા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમન્વયું તે પદ નમું, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત.

પરમ પુરુષ પ્રભુ સદ્ગુરુ, પરમ જ્ઞાન સુખધામ;
જેણે આપ્યું જ્ઞાન નિજ, તેને સદા પ્રણામ.

દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત;
તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.

હે પરમકૃપાળુ દેવ ! જન્મ, જરા, મરણાદિ સર્વ દુઃખોનો
અત્યંત ક્ષય કરનારો એવો વીતરાગ પુરુષનો મૂળધર્મ (માર્ગ)
આપ શ્રીમદે અનંતકૃપા કરી મને આપ્યો, તે અનંત ઉપકારનો
પ્રતિઉપકાર વાળવા હું સર્વથા અસમર્થ છું; વળી આપ
શ્રીમત્ કંઈ પણ લેવાને સર્વથા નિઃસ્પૃહ છો; જેથી હું મન,
વચન, કાયાની એકાગ્રતાથી આપના ચરણારવિંદમાં નમસ્કાર
કરું છું. આપની પરમ ભક્તિ અને વીતરાગ પુરુષના મૂળધર્મની
ઉપાસના મારા હૃદયને વિષે ભવપર્યંત અખંડ બાગૃત રહો
એટલું માગું છું તે સફળ થાયો. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

१८. श्री सद्गुरु उपकार-महिमा

प्रथम नमुं गुरुराजने, जेणे आभ्युं ज्ञान;
 ज्ञाने वीरने ज्योणज्या, टण्युं देह-अलिमान. १
 ते कारणु गुरुराजने, प्रणुमुं वारंवार;
 कृपा करी भुज उपरे, राजेो चरणु भोजार. २
 पंचम काणे तुं भज्यो, आत्मरत्न-दातार;
 कारज सायां भाडरां, लव्य लव हितकार. ३
 अहो ! उपकार तुमारडो, संभारुं दिनरात;
 आवे नयणे नीर णहु, सांभणतां अवदात. ४
 अनंतकाण हुं आथज्यो, न भज्या गुरु शुद्ध संत;
 दुषम काणे तुं भज्यो, राज नाम भगवंत. ५
 राज राज सौ डो कडे, विरला जणु लेह;
 जे जन जणु लेह ते, ते करशे लव छेह. ६
 अपूर्व वाणी ताडरी, अमृत सरभी सार;
 वणी तुज मुद्रा अपूर्व छे, गुणुगणु रत्न भंडार. ७
 तुज मुद्रा तुज वाणीने, आदरे सम्यद्धवंत;
 नहि पीजनो आशरो, जे गुह्य जणु संत. ८
 जाह्य चरणु सुसंतनां, टाणे जननां पाप;
 अंतरचारित्र गुरुराजनुं, लांगे लव संताप. ९

१९. श्री सद्गुरुस्तुति

सद्गुरु पदमें समात है, अर्हतादि पद सर्व;
 तातै सद्गुरु चरणुदू, उपासो तलु गर्व.
 सद्गुरुचरणुं अशरणुशरणुं, भ्रम-आतपडर रवि-शशिकिरणुं;
 जयवंत युगलपद जयकरणुं, भम सद्गुरुचरणु सदा शरणुं. १

- पद सकलकुशलवह्नी सम ध्यावो, पुष्कर संवर्तमेघं लावो;
सुरगो सम पंचामृत-अरण्यं—मम० २
- पद कल्प-कुल क्षमित दाता, शिखावह्नी शितामलि ज्याता;
पद संलविनी हरे नरभरण्यं—मम० ३
- पद मंगल कमला-आवासं, हरे दासनां आशपाशत्रासं;
चंदन अरण्यं शिखरवृत्तिठरण्यं—मम० ४
- हुस्तर लव तरण्यं काञ्च साण्यं, पद सङ्गी नृणाञ्च अथवा पाण्यं;
मही महीधरवत् अलराभरण्यं—मम० ५
- संसार कान्तार पार करवा, पद सार्थवाह सम गुण्यु गरवा;
आश्रित शरण्यापन्न उद्धरण्यं—मम० ६
- श्रीमद् सद्गुरुपद पुनितं, मुमुक्षु-जनमन अभित वित्तं;
गंगाजलवत् मनमल-हृरण्यं—मम० ७
- पदकमल अभल मम हिलकमलं, संस्थापित रहो आभंड अथलं;
रत्नत्रय हरे सर्वावरण्यं—मम० ८
- अनंत शैवीशी जिन नमुं, सिद्ध अनंता कोऽ,
जे मुनिवर मुक्ते गया, वंदुं जे कर जेऽ.

२०. प्रभु उपकार

कौन उतारे पार, प्रभु जिन कौन उतारे पार ?
लवोहधि अगम अपार, प्रभु जिन कौन उतारे पार ?
कृपा तिहारीतें हुम पायो, नाम मंत्र आधार. प्रभु०
नीको तुम उपदेश दियो छे, सण सारनको सार. प्रभु०
हुलके वडै आले सें निकसे, भूडे जे शिरबार. प्रभु०
उपकारीको नहि वीसरीये, येहि धर्म-अधिकार. प्रभु०
धर्मपाल प्रभु, तुं मेरे तारक, कथुं लूहुं उपकार. प्रभु०

૨૧. આઠ યોગ દૃષ્ટિની સજ્જાય^૧

[શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય કૃત]

[ઢાળ પહેલી]

પ્રથમ મિત્રાદૃષ્ટિ-વિચાર

(ચતુર સનેહી મોહના-એ દેશી)

શિવ સુખ કારણ ઉપદેશી, યોગતાણી અડ દિક્કી રે;
તે ગુણ થુણી જિનવીરનો, કરશું ધર્મની પુકી રે.

વીર જિનેસર દેશના. ૧

સઘન અઘન દિનરયાણીમાં, ખાલ વિકલ ને અનેરા રે;
અર્થ ગુએ જેમ ગુગુઆ, તેમ ઝોધ નજરના ફેરા રે. વીં ૨

દર્શન જે થયાં ગુગુઆ, તે ઝોધ નજરને ફેરે રે;
લેદ ધિરાદિક દૃષ્ટિમાં, સમકિત દૃષ્ટિને હેરે રે. વીં ૩

દર્શન સકલના નય ગ્રહે, આપ રહે નિજ ભાવે રે;
હિત કરી જનને સંજીવની, ચારો તેહ ચરાવે રે. વીં ૪

દૃષ્ટિ ધિરાદિક ચારમાં, મુક્તિ પ્રયાણ ન ભાજે રે;
રયાણી શયન જેમ શ્રમ હરે, સુરનર સુખ તેમ છાજે રે. વીં ૫

એહ પ્રસંગથી મેં કહ્યું, પ્રથમ દૃષ્ટિ હવે કહીએ રે;
જિહાં મિત્રા તિહાં ઝોધ જે, તે તૃણઅગનિસો લહીએ રે. વીં ૬

વ્રત પણ યમ ઇહાં સંપજે, એહ નહીં શુભ કાજે રે;
દ્વેષ નહીં વળી અવરશું, એહ ગુણ અંગ વિરાજે રે. વીં ૭

યોગનાં ખીજ ઇહાં ગ્રહે, જિનવર શુદ્ધ પ્રણામો રે;
ભાવાચારજ સેવના, ભવ-ઉદ્દેગ સુઠામો રે. વીં ૮

૧. આ આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્જાય આક્રમમાં લગભગ વર્ષમાં
છ મહિના પ્રાતઃકાળના ક્રમમાં બોલાય છે, માટે અહીં મૂકી છે.

દ્રવ્ય અભિચ્છ હ પાળવા, ઔષધ પ્રમુખને દાને રે;
 આદર આગમ આસરી, લિખનાદિક બહુમાને રે. વી૦ ૯
 લેખન પૂજન આપણું, શ્રુત વાચના ઉદ્ધાહો રે;
 ભાવ વિસ્તાર સજ્જાયથી, ચિંતાન ભાવન ચાહો રે. વી૦ ૧૦
 બીજ કથા ભલી સાંભળી, રોમાંચિત હુવે દેહ રે;
 એહ અવંચક યોગથી, લહીએ ધરમ સનેહ રે. વી૦ ૧૧
 સદ્ગુરુ યોગે વંદન ક્રિયા, તેહથી કૃણ હોય જેહો રે;
 યોગ ક્રિયા કૃણ ભેદથી, ત્રિવિધ અવંચક એહો રે. વી૦ ૧૨
 ચાહે ચક્રોર તે ચંદ્રને, મધુકર માલતી ભોગી રે;
 તેમ ભવિ સહજગુણે હોયે, ઉત્તમ નિમિત્ત સંયોગી રે. વી૦ ૧૩
 એહ અવંચક યોગ તે, પ્રગટે ચરમાવર્તે રે;
 સાધુને સિદ્ધ દશાસનું, બીજનું ચિત્ત પ્રવર્તે રે. વી૦ ૧૪
 કરણ અપૂર્વના નિકટથી, જે પહેલું ગુણઠાણું રે;
 મુખ્યપણે તે ઇહાં હોયે. સુયશ વિલાસનું ઠાણું રે. વી૦ ૧૫

[ઠાળ બીજ]

બીજ તારાદષ્ટિ-ચિચાર

(મનમોહન મેરે-એ દેશી)

દર્શન તારા દૃષ્ટિમાં, મનમોહન મેરે, ગોમય અગ્નિ સમાન; મં
 શૌચ સંતોષ ને તપ ભલું મં સજ્જાય ઈશ્વર ધ્યાન. મં ૧
 નિયમ પંચ ઇહાં મંપજે, મં નહિ કિરિયા ઉદ્દેગ; મં
 જિજ્ઞાસા ગુણતત્ત્વની, મં પણ નહિ નિજહઠ ટેગ. મં ૨
 એહ દૃષ્ટિ હોય વસ્તતાં, મં યોગ કથા બહુ પ્રેમ; મં
 અનુચિત તેહ ન આચરે, મં વાળ્યો વળે જેમ હેમ. મં ૩

વિનય અધિક ગુણીનો કરે, મં દેખે નિજગુણ હાણ; મં
ત્રાસ ધરે ભવભય થકી, મં ભવ માને દુઃખખાણ. મં ૪
શાસ્ત્ર ઘણાં મતિ થોડલી, મં શિષ્ટ કહે તે પ્રમાણ; મં
સુયશ લહે એ ભાવથી, મં ન કરે જૂઠ ડંકાણ. મં ૫

[ઢાળ ત્રીજી]

ત્રીજી બસાદષ્ટિ-વિચાર

(પ્રથમ ગોવાવ તણ ભવે જરે—એ દેશી)

ત્રીજી દૃષ્ટિ બલા કહીજી, કાષ્ટઅગ્નિ સમ બોધ;
શ્લેષ નહીં આસન સધેજી, શ્રવણ સમીહા શોધ રે
જિનજી, ધન ધન તુજ ઉપદેશ. ૧

તરુણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યોજી, જેમ ચાહે સુરગીત;
સાંભળવા તેમ તત્વનેજી, એ દૃષ્ટિ સુવિનીત રે. જિં ૨

સરી એ બોધ પ્રવાહનીજી, એ વિણ શ્રુત થલકૂપ;
શ્રવણ સમીહા તે કિસીજી, શયિત સુણે જેમ ભૂપ રે. જિં ૩

મન રીઝે તન ઉદ્ધસેજી, રીઝે ખુઝે એક તાન;
તે ઇચ્છા વિણ ગુણકધાજી, બહેરા આગળ ગાન રે. જિં ૪

વિઘન ઇહાં પ્રાયે નહીંજી, ધર્મ હેતુમાં કોય;
અનાચાર પરિહારથીજી, સુયશ મહોદય હોય રે. જિં ૫

[ઢાળ ચોથી]

ચોથી દ્વીપાદષ્ટિ-વિચાર

(અંજરીઆ મુનિવર ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી)

યોગ દૃષ્ટિ ચોથી કહીજી, દ્વીપા તિહાં ન ઉત્યાન,
પ્રાણાયામ તે ભાવથીજી, દ્વીપપ્રભા સમ રાન.

મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ. ૧

બાહ્ય ભાવ રચક ઇહાંજી, પૂરક અંતર ભાવ;
 કુંભક ધિરતા ગુણે કરીજી, પ્રાણાયામ સ્વભાવ. મં ૨
 ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી,—છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
 પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, ગુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ. મં ૩
 તત્ત્વશ્રવણ મધુરોદકેજી, ઇહાં હોયે ખીજ પ્રરોહ;
 ખાર ઉદક સમ ભવ ત્યજેજી, ગુરુભક્તિ અદ્રોહ. મં ૪
 સૂક્ષ્મબોધ તોપણ ઇહાંજી, સમકિત વિણ નહિ હોય;
 વેદ સંવેદ પદે કહ્યોજી, તે ન અવેદે જ્ઞેય. મં ૫
 વેદ બંધશિવ હેતુ છેજી, સંવેદન તસ નાણુ;
 નયનિક્ષેપે અતિ ભલુંજી, વેદ સંવેદ પ્રમાણુ. મં ૬
 તે પદ અંધિ વિભેદથીજી, છેહલી પાપ પ્રવૃત્તિ;
 તમલોહ પદ ધૃતિ સમીજી, તિહાં હોય અંતે નિવૃત્તિ. મં ૭
 એહ ઘડી વિપરીત છેજી, પદ તે અવેદ સંવેદ;
 ભવાલિનંદી જીવનેજી, તે હોય વજ અભેદ. મં ૮
 લોલી કૃપણ દયામણોજી, માયી મચ્છર ઠાણુ;
 ભવાલિનંદી ભય ભર્યોજી, અક્ષલ આરંભ અયાણુ. મં ૯
 એવા અવગુણવંતનુંજી, પદ છે અવેદ કઠોર;
 સાધુ સંગ આગમતણોજી, તે^૧ જીત્યો ધુરંધોર. મં ૧૦
 તે જીતે સહેજે ટળેજી, વિષમ કુતર્ક પ્રકાર;
 દૂર નિકટ હાથી હુણેજી, જેમ એ બઠર વિચાર. મં ૧૧
 હું પામ્યો સંશય નહીંજી, મૂરખ કરે એ વિચાર;
 આજસુઆ ગુરુ શિષ્યનોજી, તે તો વચન પ્રકાર. મં ૧૨

ધીમે તે પતિઆવવું જી, આપમતે અનુમાન;
 આગમ ને અનુમાનથીજી, સાચું લહે સુજ્ઞાન. મં ૧૩
 નહીં સર્વજ્ઞ જુગુઆજી, તેહના જે વળી દાસ;
 ભક્તિ દેવની પણ કહીજી, ચિત્ર અચિત્ર પ્રકાશ. મં ૧૪
 દેવ સંસારી અનેક છેજી, તેહની ભક્તિ વિચિત્ર;
 એક રાગ પર દ્વેષથીજી, એક મુક્તિની અચિત્ર. મં ૧૫
 ઇન્દ્રિયાર્થગત બુદ્ધિ છેજી, જ્ઞાન છે આગમ હેત;
 અસંમોહ શુભ કૃતિ ગુણેજી, તેણે ફલ ભેદ સંકેત. મં ૧૬
 આદરકિરિયા રતિ ઘણીજી, વિધન ટળે મિલે લચ્છિ;
 જિજ્ઞાસા બુદ્ધ સેવનાજી, શુભકૃતિ ચિહ્ન પ્રત્યચ્છિ. મં ૧૭
 બુદ્ધિ ક્રિયા ભવફલ દીએજી, જ્ઞાનક્રિયા શિવઅંગ;
 અસંમોહ કિરિયા દીએજી, શીઘ્ર મુક્તિફલ ચંગ. મં ૧૮
 પુદ્ગલ રચના કારમીજી, તિહાં જસ ચિત્ત ન લીન;
 એક માર્ગ તે શિવતણોજી, ભેદ લહે જગદીન. મં ૧૯
 શિષ્ય ભણી જિન દેશનાજી, કહે જન પરિણુતિ ભિન્ન;
 કહે મુનિની નય દેશનાજી, પરમાર્થથી અભિન્ન. મં ૨૦
 શબ્દ ભેદ ઝઘડો કિસ્યોજી, પરમાર્થ જો એક;
 કહો ગંગા કહો સુરનદીજી, વસ્તુ ફરે નહિ છેક. મં ૨૧
 ધર્મ ક્ષમાદિક પણ મટેજી, પ્રગટે ધર્મ સંન્યાસ;
 તો ઝઘડા મોટા તણોજી, મુનિને કવણુ અભ્યાસ. મં ૨૨
 અભિનિવેશ સઘળો ત્યજીજી, ચાર લહી જેણે દૃષ્ટિ;
 તે લેશે હવે પંચમીજી, સુયશ અમૃત ઘનવૃષ્ટિ. મં ૨૩.

[ઢાળ પાંચમી]

પાંચમી સ્થિરાદષ્ટિ-વિચાર

(ધન ધન સંપ્રતિ સાચો રાજ—એ દેશી)

દૃષ્ટિ ચિરામાંહે દર્શન નિત્યે, રત્નપ્રભા સમ જાણો રે;
જ્ઞાંતિ નહીં વળી બોધ તે સૂક્ષ્મ, પ્રત્યાહાર વખાણો રે. ૧

એ ગુણુ વીર(રાજ)તણો ન વિસારું, સંભારું દિનરાત રે;
પશુ ટાળી સુરરૂપ કરે જે, સમકિતને અવહાત રે. એં ૨

બાલ ધૂલિ ઘર લીલા સરખી, ભવ ચેષ્ટા ઇહાં ભાસે રે;
રિદ્ધિ સિદ્ધિ સવિ ઘટમાં પેસે, અષ્ટ મહા સિદ્ધિ પાસે રે. એં ૩

વિષય વિકારે ન ઇંદ્રિય જોડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારે રે;
કેવળ જ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે, શેષ ઉપાય અસારે રે. એં ૪

શીતળ અંદનથી પણુ ઉપન્યો, અગ્નિ દહો જેમ વનને રે;
ધર્મજનિત પણુ ભોગ ઇહાં તેમ, લાગે અનિષ્ટ તે મનને રે. એં ૫

અંશે હોય ઇહાં અવિનાશી, પુદ્ગલ ભલ તમાસી રે;
ચિદાનંદ ધન સુયશ વિલાસી, કેમ હોય જગનો આશી રે? એં ૬

[ઢાળ છઠ્ઠી]

છઠ્ઠી કાંતાદષ્ટિ-વિચાર

(ભોલીડા હંતા રે વિષય ન સચીએ—એ દેશી)

અચપલ રોગરહિત નિષ્કુર નહિ, અલ્પ હોય દોય નીતિ;
ગંધ તે સારો રે કાંતિ પ્રસન્નતા, સુસ્વર પ્રથમ પ્રવૃત્તિ.

ધન ધન શાસન શ્રી જિનવરતાણું. ૧

ધીર પ્રભાવી રે આગલે યોગથી, મિત્રાદિકચુત ચિત્ત;
 લાલ ઇષ્ટનો રે કંદ્ર અધૃષ્યતા, જન પ્રિયતા હોય નિત્ય. ધ૦ ૨
 નાશ દોષનો રે તૃપ્તિ પરમ લહે, સમતા ઉચિત સંયોગ;
 નાશ વૈરનો રે બુદ્ધિ શતંભરા, એ નિષ્પન્નહુ યોગ. ધ૦ ૩
 ચિહ્ન યોગનાં રે જે પરચંથમાં, યોગાચાર્ય દિઠ્ઠ;
 પંચમ દૃષ્ટિ થકી સવિ જોડીએ, એહવા તેહ ગરિકું. ધ૦ ૪
 છઠ્ઠી દિઠ્ઠી રે હવે કાંતા કહું, તિહાં તારાબ્ર પ્રકાશ;
 તત્ત્વમીમાંસારે દૃઢ હોયે ધારણા, નહિ અન્ય શ્રુતવાસ. ધ૦ ૫
 મન મહિલાનું રે વાહલા ઉપરે, ખીજાં કામ કરંત;
 તેમ શ્રુતધર્મે રે મન દૃઢ ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકર્વંત. ધ૦ ૬
 એહવે જ્ઞાને રે વિધન નિવારણે, ભોગ નહિ ભવહેત;
 નવિ ગુણ દોષ ન વિષયસ્વરૂપથી, મન ગુણ અવગુણ ખેત. ધ૦ ૭
 માયા પાણી રે જાણી તેહને, લંધી જય અડોલ;
 સાચું જાણી રે તે ખીતો રહે, ન ચલે ડામાડોલ. ધ૦ ૮
 ભોગતત્ત્વને રે એમ ભય નવિ ટળે, જૂઠા જાણે રે ભોગ;
 તે એ દૃષ્ટિ રે ભવસાયર તરે, લહે વળી સુચશ સંયોગ. ધ૦ ૯

[ઢાળ સાતમી]

સાતમી પ્રભાદષ્ટિ-વિચાર

(એ દિઠ્ઠી કિહાં સખી—એ દેશી)

અર્કપ્રભા સમ યોધપ્રભામાં, ધ્યાન પ્રિયા એ દિઠ્ઠી;
 તત્ત્વ તાણી પ્રતિપત્તિ ઇહાં વળી, રોગ નહીં સુખચુકી રે.

ભવિકા, વીર વચ્ચન ચિત્ત ધરીએ. ૧

સઘળું પરવશ તે દુઃખલક્ષણુ, નિજવશ તે સુખ લહીએ;
 એ દૃષ્ટે આતમ ગુણ પ્રગટે, કહો સુખ તે કુણ કહીએ રે ? લ૦ ૨
 નાગરસુખ પામર નવિ જાણે, વદ્દલ સુખ ન કુમારી;
 અનુભવ વિણુ તેમ ધ્યાનતાણું સુખ, કેણુ જાણે નરનારી રે ? લ૦ ૩
 એહ દૃષ્ટિમાં નિર્મળ ખોધે, ધ્યાન સદા હોય સાચું;
 દૂષણુ રહિત નિરંતર જ્યોતિ, રતન તે હીપે જાચું રે. લ૦ ૪
 વિષભાગક્ષય, શાંતવાહિતા, શિવ મારગ ધ્રુવનામ;
 કહે અસંગ ક્રિયા ઇહાં યોગી, વિમલ સુયશ પરિણામ રે. લ૦ ૫

[ઢાળ આઠમી]

આઠમી પરાદૃષ્ટિ-વિચાર

રાજ સમર તું રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને,
 માથા ઉપર મરણ ભમં છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.
 —એ દેશી

દૃષ્ટિ આઠમી સાર સમાધિ, નામ પરા તસ જાણુંજી,
 આપ સ્વભાવે પ્રવૃત્તિ પૂરણુ, શશિસમ ખોધ વખાણુંજી;
 નિરતિચાર પદ એહમાં યોગી, કહિયે નહિ અતિચારીજી,
 આરોહે આરૂઠે ગિરિને તેમ એહની ગતિ ન્યારીજી. ૧

ચંદન ગંધ સમાન ક્ષમા ઇહાં, વાસકને ન ગવેષેજી,
 આસંગે વર્જિત વળી એહમાં, કિરિયા નિજગુણુ લેખેજી;
 શિક્ષાથી જેમ રતન નિયોજન, દૃષ્ટિ ભિન્ન તેમ એહાજી,
 તાસ નિયોગે કરણ અપૂરવ, લહે મુનિ કેવલ ગેહાજી. ૨

ક્ષીણુ દોષ સર્વજ્ઞ મહામુનિ, સર્વ લખ્ધિ ફલ ભોગીજી,
 પર ઉપગાર કરી શિવસુખ તે, પામે યોગ અયોગીજી;

સર્વ શત્રુક્ષય સર્વ વ્યાધિલય, પૂરણ સર્વ સમીહાજી,
સર્વ અરથ યોગે સુખ તેહુથી, અનંતગુણ નિરીહાજી. ૩

ઉપસંહાર

એ અડદિટ્ટી કહી સંક્ષેપે, યોગ શાસ્ત્ર સંકેતેજી,
કુલયોગી ને પ્રવૃત્તચક્ર જે, તેહ તણે હિત હેતેજી;
યોગી કુલે જાયા તસ ધર્મે, અનુગત તે કુલયોગીજી,
અદ્વેષી ગુરુ-દેવ-દ્વિજ-પ્રિય, દયાવંત ઉપયોગીજી. ૪

શુશ્રૂષાદિક અડગુણ સંપૂરણ, પ્રવૃત્તચક્ર તે કહિયેજી,
યમદ્વય લાભી પરદુગ અર્થી, આઘ અવંચક લહિયેજી;
ચાર અહિંસાદિક યમ ઇચ્છા, પ્રવૃત્તિ ધિર સિદ્ધિનામેજી,
શુદ્ધ રુચે પાલ્યે અતિચારહ, ટાલે ક્ષણ પરિણામેજી. ૫

કુલયોગી ને પ્રવૃત્તચક્રને, શ્રવણ શુદ્ધિ પક્ષપાતજી,
યોગદૃષ્ટિ ગ્રંથે હિત હોવે, તેણે કહી એ વાતજી;
શુદ્ધ ભાવ ને સૂની કિરિયા, જેહુમાં અંતર કેતોજી,
જલહલતો સૂરજ ને ખળુઓ, તાસ તેજમાં તેતોજી. ૬

ગુહ્ય ભાવ એ તેહને કહીએ, જેહુસું અંતર ભાંજેજી,
જેહુસું ચિત્ત પટંતર હોવે, તેહુસું ગુહ્ય ન છાજેજી;
યોગ્ય અયોગ્ય વિભાગ અલહુતો, કરશે મોટી વાતોજી,
ખમશે તે પંડિત પરપદમાં, મુષ્ટિપ્રહાર ને લાતોજી. ૭

સભા ત્રણ શ્રોતા ગુણ અવગુણ, નંદી સૂત્રે દીસેજી,
તે જાણી એ ગ્રંથ યોગ્યને દેને સુગુણ જગીશેજી;
લોક પૂરને નિજ નિજ ઇચ્છા, યોગ ભાવ ગુણરયણેજી,
શ્રી નયવિજય વિબુધ પયસેવક, વાચક યશને વચણેજી. ૮

२२. स्तुति तथा थोयो

परिपूर्णं ज्ञाने परिपूर्णं ध्याने,
परिपूर्णं चारित्र्यं ओघित्वहाने;
नीरागी महा शांतमूर्ति तमारी,
प्रभु प्रार्थना शांति(राज) देशो अभारी. १

प्रशमरसनिमग्नं दृष्टियुग्मं प्रसन्नम्,
वदनकमलमंकः कामिनीसंगशून्यः ;
करयुगमपि यत्ते शस्त्रसंघंधवन्ध्यम्,
तदसि जगति देवो वीतरागस्त्वमेव. २

अन्यथा शरणम् नास्ति, त्वमेक शरणम् भव;
तस्मात् कारुण्यभावेन, रक्ष रक्ष जिनेश्वर. ३
भोक्षभार्गस्य नेत्तारम्, लेत्तारम् कर्मलूताम्,
ज्ञातारं विश्वतत्त्वानाम्, वन्दे तद्गुणु लब्धये. ४

जगत्रयाधार कृपावतार, दुर्वार संसार विकार वैध;
श्री वीतराग त्वयि मुग्धभावाद्, विज्ञ प्रलो विज्ञपयामि किञ्चित्. ५

सरसशांतिमुधारससागरम् शुचितरम गुणरत्नमडागरम् ;
अविक्रपंकजओघिद्विवाकरम् प्रतिदिनं प्रणुमामि जिनेश्वरम्. ६

श्री सहजतम स्वरूप सहोदित श्री शुद्ध चैतन्य स्वामीञ्च,
जिनका वचनामृतपानसे' अहुञ्च समाधि पाामीञ्च;
जिनका हृदयदर्शने हृदयकी विषमवृत्ति विरामीञ्च,
ते श्री परमकृपाणु सहशुरु राज नमुं शिर नामीञ्च. ७

अनंतानंत संसार-संतति हेह कारणम्,
जिनराज (गुरुराज) पदांबोज स्मरणं शरणं भव. ८

૨૩. પચ્ચખખાણુ

(૧) ચઉવિહાર ઉપવાસનું પચ્ચખખાણુ

સૂરે ઉગ્ગએ અખ્લત્તકું પચ્ચખખાઈ; ચઉવિહં પિ આહારં અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં; અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પારિક્કાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, વોસિરે.

(૨) તિવિરહા ઉપવાસનું પચ્ચખખાણુ

સૂરે ઉગ્ગએ અખ્લત્તકું પચ્ચખખાઈ; તિવિહં પિ આહારં અસણું, ખાઈમં, સાઈમં; અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પારિક્કાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, પાણાહાર પોરિસિં, સાઠપોરિસિં, મુક્કિસહિઅં; પચ્ચખખાઈ, અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છન્નકાલેણું, દિસામોહેણું, સાહુવયણેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, પાણુસ્સ લેવેણુ વા, અલેવેણુ વા, અચ્છેણુ વા, ખહુલેવેણુ વા, સસિત્થેણુ વા, અસિત્થેણુ વા, વોસિરે.

(૩) એકાસણા-ખેઆસણાનું પચ્ચખખાણુ

ઉગ્ગએ સૂરે નમુક્કાર સહિઅં, પોરિસિં સાઠપોરિસિં મુક્કિસહિઅં પચ્ચખખાઈ. ઉગ્ગએ સૂરે, ચઉવિહં પિ આહારં અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છન્નકાલેણું, દિસામોહેણું સાહુવયણેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું. વિગઈએ પચ્ચખખાઈ. અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, લેવાલેવેણું, ગિહતથસંસકૂણું ઉખિખત્તવિવેગેણું, પહુચ્ચમખિખએણું, પારિક્કાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું. એગાસણું, ખિયાસણું પચ્ચખખાઈ, તિવિહં પિ આહારં અસણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નતથણાભોગેણું, સહસાગારેણું, સાગારિયાગારેણું,

આઉંટણુપસારેણું, ગુરુઅખ્લુકાણેણું પારિક્ષાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, પાણુસ્સ લેવેણુ વા, અલેવેણુ વા, અચ્છેણુ વા, બહુલેવેણુ વા, સસિત્થેણુ વા, અસિત્થેણુ વા, વોસિરે.

(૪) આયંખિલ્લુ પચ્ચખખાણુ

ઉગ્ગચ્ચે સૂરે, નમુક્કાર સહિઅં, પોરિસિ, સાહપોરિસિ, મુકિસહિઅં પચ્ચખખાઈ. ઉગ્ગચ્ચે સૂરે, ચઉવ્વિહં પિ આહારં અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છન્નકાલેણું, દ્વિસામોહેણું, સાહુવયણેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, આયંખિલ્લં પચ્ચખખાઈ. અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, લેવાલેવેણું, ગિહત્થસંસઠ્ઠેણું, ઉખિખત્તવિવેગેણું, પારિક્ષાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, એગાસણું પચ્ચખખાઈ; તિવિહં પિ આહારં અસણું, ખાઈમં, સાઈમં; અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, સાગારિયાગારેણું, આઉંટણુપસારેણું, ગુરુઅખ્લુકાણેણું, પારિક્ષાવણિયાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, પાણુસ્સ લેવેણુ વા, અલેવેણુ વા, અચ્છેણુ વા, બહુલેવેણુ વા, સસિત્થેણુ વા, અસિત્થેણુ વા, વોસિરે.

(૫) ચઉવિહારતુ પચ્ચખખાણુ

દ્વિવસચ્ચરિમં પચ્ચખખાઈ, ચઉવ્વિહંપિ આહારં-અસણું, પાણું, ખાઈમં સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરે.

(૬) પાણુહારતુ પચ્ચખખાણુ

પાણુહાર દ્વિવસચ્ચરિમં પચ્ચખખાઈ. અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરે.

★★★

